

HENDE FANNI

Az Országos Levéltár Mohács előtti gyűjteményében található kódextörödékek*

A Q 406 fond

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára a Mohács előtti gyűjtemény Q 406 fondjában 33 darab, a 13. és 15. század között keletkezett kódexekből fennmaradt kódextörédeket, azaz fragmentumot őriz, amelyek 28 levéltári jelzetbe lettek besorolva. A Magyar Országos Levéltár szekciókra tagolódás utáni első, 1960-ból származó fond- és állagjegyzékében még nem szerepelt ez a fond,¹ ahogy 1969-ben sem említi még a középkori gyűjtemény története,² de az 1972-ben, Borsa Iván által készített fond- és állagjegyzékben már négy darab fragmentummal helyet kapott önálló törzsegyiséggént.³ Ennek oka az volt, hogy a segédlet megjelenése előtt pár évvel elindult restaurálási munkák során lefejtett, illetve az egyes fondokból, állagokból kiemelt törödékek számára a Mohács előtti gyűjteményben önálló fondot hoztak létre, Q 406 jelzettel. Ezt követően ide kerülnek a mai napig a restaurálás vagy rendezési munkák során felbukkanó törödékek, de e mellett ajándékozás útján is kerültek kézirat-törödékek ebbe a fondba.⁴ Ennek a gyűjteménynek alig fél száz évnyi gyarapodása után 33 darab fragmentumot vehetünk most jegyzékbe. Az őrző-iratokról lefejtett anyagok egy részének áthelyezésekor feltűntették az őrződokumentum jelzetét is. Ennek hiányában sajnos néhány törödédek eredetére és használatára már nem lehet következtetni, ezáltal ezek a pergamenlevelek a középkori kéziratosság feltárásához lényegesen kevesebb információval szolgálnak.

* A szerző az MTA–OSZK Res Libraria Hungariae Kutatócsoport munkatársa.

¹ A Magyar Országos Levéltár fond- és állagjegyzéke 2. rész: Q–X szekciók és mutatók. Bp., 1960. (Magyar Állami Levéltárak Fondjegyzékei I. kötet) 2–22. Az akkori utolsó, 284-es fond a Csánki-hagyaték volt.

² Borsa Iván: A Magyar Országos Levéltár Diplomatikai Levéltára I., A gyűjtemény kialakulása. *Levéltári Közlemények*, 40 (1969) 289–323.

³ Borsa Iván: A Mohács előtti gyűjtemény. Bp., 1972. (Levéltári leltárak 54.) 7., 44.

⁴ „A gyűjtemény sajátos része a kódexek, kódextörödékek csoportja. A családi levéltárakkal együtt bekerült, azok anyagától el nem szakítható középkori kódexek mellett rengeteg kódextörödédek található a Magyar Országos Levéltárban... A kódextörödékek gyűjtése jelenleg csak azokra a darabokra terjed ki, amelyek az amúgy is szükségessé vált restaurálás során előkerültek.” Lakos János: Magyar Országos Levéltár. Bp., 1996. 124–125.

A szokásos és nagy számban előkerülő, liturgikus könyvekből – misszálé, breviárium, antifonále, graduále és szekvencionále – származó törödékek mellett Szent Ágoston, Ps-Abdias és IX. Gergely pápa műveiből, illetve a Bibliából is fennmaradtak kisebb nagyobb darabok. Mint önálló kötetek ezek a kódexek a könyvnyomtatás nagyarányú elterjedése következtében fokozatosan vesztek jelentőségükből, nagy részük különféle könyvkötőkhöz került, ahol a 16. századtól kezdve az erős pergamenleveleket mindenféle iratok kötő- és borítóanyagaként használták fel.

A levéltár három nagyobb állagából került át a fragmentumok nagyrésze a Q 406 fondba: 1.: a Magyar Kincstári Levéltárak (E szekció) Magyar Kamara archivumának fondcsoportjából, 2.: a Kolozsmonostori Konvent levéltárából (F szekció), 3.: a Családi fondok, levéltárakból (P szekció). A Kamara archivumának két fondjába, a Regesta decimarum (E 159) és az Urbaria et conscriptiones (E 156) fondokba a szepesi kamara levéltárából is kerültek be iratok, valószínűsítve ezekkel is érkeztek a Felvidéken használt kódexekből származó levelekkel borított dokumentumok. Ebből a fondból hat notált liturgikus fragmentum került elő, két 14. századi misekönyv (Q 406-20 és 21), egy 14. századi szekvencionále (Q 406-25), illetve antifonále (Q 406-23) és két 15. század eleji antifonále (Q 406-22 és 24) ránk maradt törödékeinek a rítusa és kottafírása néhai teljes kódexük felvidéki keletkezését támasztja alá. Ennek a provenienciának a jelentősége, hogy az addigi ismereteink a korabeli könyvkultúráról, illetve liturgia- és zenetörténetünkről bővülnek.⁵

A második csoport (7 darab) a Kolozsmonostori Konvent levéltárának fondjából került a Mohács előtti gyűjteménybe. A konvent levéltárának rendezése során, az 1640-es években rendelte el Pálffy István requisitor a konvent jegyzőkönyveinek bekötését, ezzel megőrizve azokat a pusztulástól.⁶ Ekkor valószínűleg helyben található anyagokat használtak fel. Ezek közül kiemelném az ugyanabból a kódexből származó, konventi iratot borító két monasztikus breviárium-fragmentumot (Q 406-10 és 15a), amely leveleknek csábító azonosítását

⁵ Mezey László: Fragmenta codicum. Egy új forrásterület feltárása. *MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei*, 30 (1978) 65–90.

⁶ Jakó Zsigmond: A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei 1289–1556. I.–II. kötet. Bp., 1990. (Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 17.) I. 146.

az apátság 1427-ből fennmaradt könyvjegyzékében szereplő breviáriummal gátolja, hogy utóbbit az 1423-ban Balázs apát elvitte.⁷ Nyilvánvaló azonban, hogy a bencés monostorban több ilyen könyvnek is kellett lennie, amelyek az apátságban megmaradhattak a 17. századi rendezésig, amikor a használaton kívüli liturgikus kéziratok kötőanyagként való felhasználására lehetőség nyílt.

A harmadik csoportnál, a családi levéltárakból átkerült töredékeknel nem állapíthatjuk meg egyértelműen, hol keletkeztek és használták az egykori kódexeket, mert korábbi felhasználásukról és a Q 406 fondba bekerülésükről nem maradt fenn adat.

A művelődéstörténeti eredményeken túl a könyvkötő műhelyek megismeréséhez is hozzájárulnak az azonos kódexekből származó beírt pergamenkötőanyagok. Egyrészt a helyi anyagok felhasználását jól mutatja a kolozsmonostori konvent példája, a különböző iratsomók kötőanyagává váló, már említett két breviárium-töredék.

A helyben kötőanyagká váló pergamenlevelek mellett az eltérő gyűjteményekből előkerülő, egy kéziratból származó töredékek a könyvkötő mesterek működésébe engednek bepillantást. Erre példa az Esterházy Miklós nádor levéltári anyagának borítója (Q 406-16). A fragmentum a soproni levéltárban őrzött számadáskönyv kötésével együtt ugyanaból a kódexből, Szent Ágoston *De civitate Dei* című művéből való. A Sopronban lévő őrzőkönyvet az említett kézirat egyik levelébe egy, a 17. században Sopronban dolgozó könyvkötő kötötte, ezért feltételezhető, hogy ugyanő kapott megbízást a városhoz közeli Kismartonban lévő nádori levéltár iratának kötésére is.⁸

Az általunk vizsgált Q 406 fondba az iratokat fedő borítók mellett olyan töredékek is bekerültek, amelyek könyvek kötései voltak. Közülük mára csak egy könyvet, egy 18. századi magyar nyelvű jogi formuláskönyvet őriz a levéltár könyvtára (Q 406-04). A többi őrzőkönyve ma már nem ismert. Három töredékcsoport került be Tóth Béla ajándékaént, amelyek őrzőkönyvét nem tudjuk biztosan meghatározni. A Q 406-11c jelzetű fragmentumot őrző borítékon Iosephus Flavius *A zsidó nép története* című művének 1574. évi, baseli kiadása szerepel őrzőkönyvként, ám ez a kötet nem található meg a levéltárban. A nyomtatási adatok valószínűleg hibásan lettek feljegyezve, amely nehezíti az őrzőkönyv azonosítását. A Ballassa család levéltárából is került a gyűjteménybe könyvborítóként felhasznált pergamenlevél, amelyet valószínűleg már korábban lefejtettek, és a többi irat közé tettek az őrzőkönyvre való utalás nélkül.

Összefoglalva elmondható, hogy azok a kódexek, amelyekből kikerültek a Q 406 jelzet alatt őrzött kódextöredékek, magyarországi használatról tanúskodnak, de ez csak

részben jelenti azt, hogy itt is másolták azokat. A Q 406 gyűjtemény nagyrészt a Magyar Királyság területén használták fel könyv- és iratkötőanyagként. A magyar kottairással ellátott töredékek egyértelműen bizonyítják, hogy az egykori teljes kódexeket a Magyar Királyság területén másolták, és helyben váltak kötőanyaggá. Nagy érték tulajdonítható ezeknek az emlékeknek, mert a középkori Magyarországról fennmaradt töredékek számát gyarapítják. A töredékek középkori teljes kódexeinek rekonstruálásához a liturgiátörténet, zene-tudomány és művészettörténet eredményeinek a figyelembe vételével jutunk el.

Köszönettel tartozom Madas Editnek, Lauf Juditnak és Sarbak Gábornak segítő tanácsaikért és észrevételeikért, és Rácz Györgynek, hogy lehetővé tette a gördülékeny munkát a levéltárban. Külön szeretnék köszönetet mondani Boreczky Annának és Gilányi Gabriellának a fragmentumok díszítésének és notációinak a szakszerű leírásáért, Vizkelety Andrásnak a német nyelvű traktátus leírásában és Balogh Tamásnak a holland nyelvű Biblia-fragmentumok azonosításában nyújtott rendkívüli segítségükért.⁹

A fragmentumok leírásánál hivatkozott irodalom:

- AH = *Analecta hymnica medii aevi*. (Ed. G. M. Dreves–C. Blume–H. M. Bannister.) Leipzig, 1886–1922.
- Biblia Sacra iuxta vulgatum versionem. (Ed. Robertus Weber.) Stuttgart, 1969.
- BHL = *Bibliotheca hagiographica latina antiquae et mediae aetatis*. I–II. k. (Ed. Socii Bollandiani.) Bruxellis, 1898–1899.
- CC SL = *Corpus Christianorum, Series Latina*. Turnhout, 1953–2018.
- Ch = *Repertorium hymnologicum*. Catalogue des chants, hymnes et proses, séquences, tropes en usage dans l'église latine. I–VI. k. (Ed. Ulysse Chevalier.) Louvain, 1892–1920. (*Analecta Bollandiana*)
- CS EL = *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*. Vindobonae, 1866–2018.
- Fragmenta codicum, I/2 = *Fragmenta Latina codicum in Bibliotheca Seminarii cleri Hungariae Centralis*. (Recensuit Ladislaus Mezey cum sociis in opere Adriana Fodor, Editha Madas, Gabriele Sarbak, Tünde Wehli, Juditha Lauf-Nobilis, Catharina Fülep, Ladislao Veszprémy, Walter Pass, Petro Erdő, Clara Boross.) Bp., 1989. (Fragmenta codicum in bibliothecis Hungariae, I/2.)
- Fragmenta et codices, II = *Mittelalterliche lateinische Handschriftenfragmente in Esztergom*. (Hrsg. von András Vizkelety unter Mitwirkung von Péter Erdő, Katalin Fülep, Judit Lauf-Nobilis, Edit Madas, Gábor Sarbak, Janka Szendrei, László Veszprémy, Tünde Wehli.) Bp., 1993. (Fragmenta et codices in bibliothecis Hungariae, II.)

⁷ Tagányi Károly: Adatok a hazai középkori könyvtárak történetéhez. V. A Kolozsmonostori konvent könyvtára 1427-ben. *Magyar Könyvszemle*, 14 (1889) 88–91.

⁸ A Soproni Levéltár pergamenkötéseiről bővebben: Lauf Judit: A Sopronban őrzött liturgikus kódextöredékek és a Schottenstift. *Ars Hungarica*, 39 (2013) 124–135.; Szende Katalin: A könyvkötéshez felhasznált kódextöredékek társadalom- és kultúrtörténeti összefüggései Sopronban. *Magyar Könyvszemle*, 123 (2007) 278–309.

⁹ A levéltári kódextöredékek leltárának első változatát 2013-ban készítettem el Rácz György kérésére a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Medieviztika Tanszékén akkor még működő medieviztika specializáció keretében szakdolgozatként, ugyanis az Országos Levéltárban őrzött kódextöredékekről segédlet még nem állt a kutatók rendelkezésére. A leltár készítésénél kezdettől a Fragmenta Codicum műhely formai követelményeit követtem.

Fragmenta et codices, III = Mittelalterliche lateinische Handschriftenfragmente in Győr. (Hrsg. von András Vizkelety unter Mitwirkung von Péter Erdő, Katalin Fülep, Judit Lauf-Nobilis, Edit Madas, Gábor Sarbak, Janka Szendrei, László Veszprémy.) Bp., 1998. (Fragmenta et codices in bibliothecis Hungariae, III.)

Fragmenta et codices, V = Mittelalterliche lateinische Handschriftenfragmente in Sopron. (Hrsg. von Edit Madas in Verbindung mit Judith Lauf, Gábor Sarbak, András Vizkelety, unter Mitwirkung von Katalin Fülep, Janka Szendrei, Tünde Wehli.) Bp., 2006. (Fragmenta et codices in bibliothecis Hungariae, V)

Hesbert = Corpus Antiphonarium Officii. III. Invitatoria et Antiphonae. (Ed. Renato-Joanne Hesbert.) Roma, 1968. (Rerum ecclesiasticarum documenta, Series maior fontes IX)

Missale hoc pro ecclesia Pataviensi. Passavii, 1505.

Jakó 1990 = *Jakó Zsigmond: A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei I–II. k. 1485–1556. Bp., 1990.* (Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 17.)

Kádár–Kiss–Póka 2011 = *Kádár Zsófia–Kiss Beáta–Póka Ágnes: A Nagyszombati Egyetem Teológiai Karának hallgatósága 1635–1773. Bp., 2011.* (Fejezetek az Eötvös Loránd Tudományegyetem történetéből 26.; Varia Theologica, PPKE HTK 3.)

Szendrei 1981: *Szendrei Janka: A magyar középkor hangjegyes forrásai. Bp., 1981.* (Műhely tanulmányok a magyar zene történetéhez 1.)

Iacobus de Voragine: Legenda aurea. (Ed. Theodor Graesse.) Lipsiae, 1850.

Walther, Proverbia = Proverbia sententiaeque latinitatis medii aevi, I–VI. (Ed. Hans Walther.) Göttingen, 1963–1969. (Lateinische Sprichwörter und Sentenzen des Mittelalters in alphabetischer Anordnung)

A Q 406 fondban található kódextöredékek

Fragm. Lat. Q 406-01.

MISSALE PATAVIENSI PROXIMUM

14–15. század fordulója – 2 levél

Közepesen vastag, sarkain levágott, erősen kopott, több helyen alig olvasható, foltos pergamen levélpár, a f. 1 külső kolumnájának a szélét levágták (szöveghiány), a két levél között legalább három további levélpár hiányzik: 340×475 mm. – Kéthasábos írástükör: 255×82+17+82 mm, 32 tintával megvonalmazott sor. – 14–15. század fordulójáról származó gótikus könyvírás. – Kétsoros vörös és kék lombard iniciálék, vörös és kék majuszkulák, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák.

Őrzőkönyv: Ismeretlen. A f. 2v felső margóján későbbi kéztől tollpróba: NB.

Eredet – használat: A passauai rítuson belül Bécs liturgikus gyakorlatát követi. Bécs vonzaskörzetében használhatták a kódexet (ld. tartalmi leírás).

MISSALE PATAVIENSI PROXIMUM. Commune plurimorum martyrum, Missae votivae De Sancto Spiritu, De angelis, De caritate

f. 1r–v De pluribus martyribus Evv [Egrediente Iesu de templo ... reg]num super regnum ... (Mc 13,[1–8]8–13); *Egressus Iesus de templo ibat et accesserunt ad eum discipuli eius ...* (Mt 24,1–13); *Cum videritis abhominacionem ...* (Mt 24,15–35); *Off. Mirabilis Deus in sanctis ...*; *Off. Exsultabunt sancti in gloria ...*; *Off. Letamini in Domino ...*; *Off. Gloriabuntur in te omnes qui diligunt ...*; *Off. Anima nostra sicut passer ...*; *Secr. Munera tibi Domine devocionis ... te miserante redduntur. Per.*

Három levélpár hiányzik.

f. 2r–v De Sancto Spiritu Or. [Deus cui omne cor ... cogitaciones cordis] nostri ut te perfecte diligere ...; *Ep. Unicuique nostrum datur* (I Cor 12,7); *Gr. Beata gens cuius est Dominus ...*; *V. Verbo Domini celi ...*; *Ev. Si diligitis me ...* (Io 14,15–17); *Off. Emitte Spiritum tuum ...*; *Secr. Hec oblatio Domine Deus ...*; *Comm. Spiritus qui a patre procedit ...*; *Pref. [Qui] ascendens super omnes*; *Compl. Sacramentum salutis nostre ... – Feria IV De angelis, Officium. Adorate Deum omnes angeli ...*; *Coll. Perpetuum nobis Domine tue ...*; *Lect. Dixit michi angelus scribe ...* (Apc 19,9–10); *Gr. Benedicite Domino omnes angeli ...*; *V. Benedic anima mea ...*; *Ev. Ascendit Iesus Hierosolimam ...* (Io 5,1–5); *Off. Inmittit angelus Domini ...*; *Secr. Hostias tibi Domine offerimus laudis ...*; *Comm. Dico vobis gaudium est angelis ...*; *Compl. Repleti Domine benedictione celesti suppliciter ... – Feria V De caritate, Officium. Caritas Dei diffusa est ...*; *Or. Omnipotens sempiterna Deus qui iusticiam tue legis ...*; *Lect. Caritas paciens est benigna ...* (I Cor 13,4–8); *Gr. Ecce quam bonum ...*; *V. Sicut unguentum (sic) in capite ...*; *V. Mandavit Dominus misericordiam et vitam ...*; *Ev. Filioli adhuc modicum vobiscum* (Io 13,33); *Off. Meditabar in mandatis tuis ...*; *Secr. Mitte quesumus Domine Spiritum Sanctum qui et hec [munera ...].*

Megegyezik az MS Ludwig V 6 jelzetű kódexszel és a Fragmenta et codices, V, Fragm. 381–388. sorozat Fragm. 387. számú töredékével.

Irod.: *Lauf Judit: Bécs és Sopron középkori liturgikus gyakorlatának összefüggései a soproni kódextöredékek alapján.* Kísérlet a 15. századi Bécs környéki misszále néhány specifikus vonásának meghatározására. *Magyar Könyvszemle*, 125 (2009) 273–304.; *Uő: Verbindungen der mittelalterlichen liturgischen Praxis in Wien und Ödenburg. Codices Manuscripti*, 73–74 (2010) 15–30.; *Uő: Beiträge zur liturgischen Praxis in der Diözese Wien und im Wiener Schottenstift auf grund Ödenburger Handschriftenfragmente.* In.: *Quelle und Deutung I.* (Ed. Sára Balázs). Bp., 2014. 89–104.

Fragm. Lat. Q 406-02a.

MISSALE PATAVIENSE

14–15. század fordulója – 1 levél

Vastag, szakadozott, gyűrött, foltos pergamenfólió felső fele: 207×260 mm. – Kéthasábos írástükör: *160×86+17+86 mm, megmaradt 21 tintával megvonalmazott sor. – 14–15. század fordulójáról származó gótikus könyvírás. – Ötsoros fedőfestékes L iniciálé, a betűtest zöld növényi ornamentikával díszített, kétsoros vörös és kék iniciálék váltakoznak, vörös és kék majuszkulák, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák.

Örzkönyv: Ismeretlen. A fragmentum a Q 406-02b jelzetű töredéssel együtt a P 2025 Adorján-Szeleczy család 1535–1937 jelzetű fond iratainak a részeként került a levéltárba.

Eredet – használat: A kódex a Passau egyházmegyében keletkezett (vö. tartalmi leírás). Használati helye nem határozható meg, mivel az Adorján-Szeleczy család levéltári fondjába kerülése és az egykori örzkönyve nem ismert.

MISSALE PATAVIENSE. Commune unius apostoli, unius martyris (szöveghiány)

f. 1r–v In die unius apostoli Comm. [Amen dico vobis quod] *vos qui reliquistis omnia ...; Comm. Ego vos elegi de mundo ...; Compl. Conserva quesumus Domine populum tuum ... – De uno martyre* Intr. *Letabitur iustus in Domino ...; Intr. In virtute tua letabitur ...; Ps. [...]; Intr. [Gloria et honore coronasti eum ... eum] super opera manuum; Or. Sancti martyris tui quesumus Domine ...; Lectt. Iustus si morte preoccupatus ... Deo anima illius. [Propter hoc ...] (Sap 4,7–11,13–14[15]); [Charissime nemo militans Deo ... dabit tibi Dominus in] *omnibus intellectum* (II Tim 2,[4–10]10); *Iustus cor suum tradet ... non recedet* [memoria eius ...] (Sir 39,6–12[12–13]); [Beatus homo qui invenit sapientiam ... vie pulchre] *et omnes semite* ... (Prv 3,[13–17]17–20); *Beatus vir qui in sapientia* ... (Sir 14,22; 15,3–6); *K[arissime memor esto ...] (II Tim 2,8[8–10; 3,10–12])*.*

A Passau rítusú misekönyvekben található meg a *Sancti martyris tui quesumus Domine* könyörgés (vö. Passau, 1505 nyomtatott kiadás és a Bécs liturgikus gyakorlatát követő Cod 4812 jelzetű kódex).

Fragm. Lat. Q 406-02b.

GRADUALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE

14–15. század fordulója – 1 levél

Közepesen vastag, alsó sarkán és a belső szélén levágott, foltos, kopott, helyenként alig olvasható, gyűrt, szakadozott pergamen levél, mérete: 320×202 mm. – Egyhasábos írástűk: 263×*195 mm, tintával megvonalmazott 17 szöveg- és 11 kottasor. – 14–15. század fordulójáról származó gótikus könyvírás. – Fekete tollrajzos iniciálék, kék és vörös osztott törzsű iniciálék, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák. A verzó felső lapszélén korabeli fekete tintával: *xxviii*. – Metzigót notáció öt fekete vonalon. C- és f-kulcsokat használ, de a custos még nem jelent meg. A climacus három pontos rajza a későbbi metzi-magyar keveréknotáció jele. Összetételben megfigyelhető a két punctum sajátos összekötése, amely lengyel hatásra utal. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 22 mm.

Örzkönyv: Ismeretlen. Vö. a 2a örzkönyv leírásával. A töredéken (lv alsó margó) későbbi kéztől számítási műveletek és íráspróba: *Non nobis Domine non nobis sed nomini tuo da gloriam* (Ps 113,9).

Eredet – használat: A kódex a Magyar Királyság északi területén keletkezett (vö. notáció). Használati helye nem határozható meg,

mivel az Adorján-Szeleczy család levéltári fondjába kerülése és az egykori örzkönyve nem ismert.

GRADUALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE. Dominica Palmarum

f. 1r–v Dominica Palmarum ad processionem A. [Cum appropinquaret Dominus ... in via] *alii ramos de arboribus ...; H. Gloria, laus et honor tibi sit rex ... (AH 50,160–163); AA [Fulgentibus palmis prosternimur adve]nienti Domino huic omnes occurramus cum ymnis et canticis benedicentes Dominum; Occurrunt turbe cum floribus et palmis ...; Pueri Hebreorum tollentes ramos ...; Pueri Hebreorum vestimenta ...; Scriptum est enim percutiam pastorem ...; Et dispergentur oves gregis ...; H. O crux ave spes (Ch 12842); H. Te summa Deus trinitas collau[det ...] (Ch 20238); R. Ingrediente Domino in sanctam civi[tatem]; ad missam Intr. Domine ne longe ...; Gr. Tenuisti manum dexteram ...; V. Quam bonus Israel Deus rectis cor[de mei ...].*

Fragm. Lat. Q 406-03.

MISSALE FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS

15. század – 1 levél

Közepesen vastag, erősen kopott, foltos, a verzóra írt szöveg nehezen olvasható, pergamenfólió: 370×285 mm. – Kéthasábos írástűk: 263×82+18+82 mm, 28 tintával megvonalmazott sor. – 15. századi gótikus könyvírás. – Kétsoros vörös *E* és *I* iniciálék, két háromsoros kék *I* iniciálék, vörös és kék majuszkulák, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák.

Örzőirat: MNL OL O 90 Archivum protonotariorum iudicatus curiae regiae, 1688–1864. 1. kötet: 753 oldal, magyar és latin nyelvű, restaurált papír kézirat, amely több kéz írása.

Eredet – használat: A különböző egyházmegyei rítusok a nagyböjti időszakon belül nagyon egységes képet mutatnak, ezért a töredék tartalmi vizsgálata az eredet közelebbi meghatározásához nem nyújt fogódzót.

MISSALE FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS. Feria III post Dominicam Iudica

f. 1r–v Feria III post Dominicam Iudica Intr. *Exspecta Dominum viriliter ...; Coll. Nostra tibi quesumus Domine ...; Lect. Congregati sunt Babylonii ad regem ... (Dn 14,27–42); Gr. D[iscerne causam meam ...]; V. [Emitte lucem tuam ... et ad]dixerunt in ...; Ev. Ambulabat Iesus in Galileam ... in occulto. Iudei [ergo querebant ...] (Io 7,1–11[11–13]).*

Fragm. Lat. Q 406-04.

PS-ABDIAS

13. század – 1 levél

Vastag, szélein levágott, erősen foltos és kopott, rektóján alig olvasható, a külső kolumnája levágott (3 betűnyi hiány), restaurált pergamenfólió: 405×238 mm. – Kéthasábos írástükör: 345×87+23+*85 mm, 41 sor, vonalazás nyoma látszódik a verzón a két hasáb között. – 13. századi gótikus könyvírás. – Kilencsoros vörös és kék A iniciálé, levélszám a felső margón fekete tollal: *clxxii*, rubrika.

Őrzőkönyv: MNL OL Könyvtár 8/7735 „XVIII. századi jogi formulás könyv”: 285 lap, magyar és latin nyelvű, papír kézirat, hely, évszám és cím nélkül (a f. 2r felső szélén: *Különfélék*). – A töredéken utalás az őrzőkönyvre (?): *E[...]* (f. 1r két írástükre között). – Posszessor: az előzéklapon: 1. *Ex libris Francisci Baruti anno 1735* (Baruti Ferenc 1738-ban kezdte meg tanulmányait a Nagyszombati Egyetem teológiai karának *Collegium Generaléjában*, ld. Kádár–Kiss–Póka 2011, nr. 2711, p. 219.); 2. A levéltár könyvtárának szögletes pecsétje: *Országos Levéltár Könyvtára* (a pecsét az 1950-es évek elejéről származik). A töredék 1988-ban került át a Q szekcióba, miután „anyagvédelmi munkálatok során lebontásra került a külső kódexlap borítás.” MNL OL Y 7 6288/1988.

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem állapítható meg. Az őrzőkönyv magyar nyelven íródott részei, illetve a tulajdonosi bejegyzés alapján elmondható, hogy a töredéket a Magyar Királyság területén használták fel könyvkötőanyagként.

PS-ABDIAS. *Historia sancti Apollinaris martyris, historia sancti Iacobi apostoli*

f. 1r–v Apollinaris [In diebus Claudii Caesaris veniens Petrus ... Annuntians etiam omnia numina demonum evacuanda et libere in toto orbe terrarum] *hostias a christianis Deo vivo offerendas esse ... classis in arca saxea a discipulis suis* [que arca sub terra missa est propter metum paganorum ...] (BHL 623). – *Passio sancti Iacobi apostoli* A[postolus Domini nostri Iesu Christi Iacobus frater beati Iohannis apostoli et evangeliste omnem Iudeam et Samariam visitabat.] *Ingrediens per omnes sinagogas secundum scripturas sanctas ostendebat omnia que a prophetis predicta ... videntes autem Iudaei hunc magum quem invictum putabant ita conversum ut etiam* [omnes discipuli et amici eius qui solebant ...] (BHL 4057).

Kiadás: *Boninus Mombritius: Sanctuarium*. Milano, 1477–1478, Vol. I, 62r–65r; II, 18v–20v.

Fragm. Lat. Q 406-05.

MISSALE PRAGENSE

15. század – 1 levélpár

Vastag, külső szélén levágott, enyhén kopott és gyűrött pergamen levélpár egy ívfűzet közepéről: 325×432 mm. – Kéthasábos írástükör: 252×78+17+80 mm, 31 tintával megvonlazott sor. – 15. századi gótikus könyvírás. – Hétsoros figurális S iniciálé arany alapon, Szűz Mária és két apostol imádkozó alakjával, a betűtörzsben zöld levéldísz. Vörös és kék majuszkulák, rubrikák, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, a felső margón egykorú levélszámozás fekete tintával, a betűtest vörös megerősítővonallal: *F XVI* és *XVII*. – Kiegészítés a lapszálon (f. 2v): A *Kyrie* kiegészítő lejegyzése metzigót notációval három vörös vonalon; a visszahajló virgaszár a pesben lengyel forrásokban található meg, míg a szabványos rombuszhangfejek a cseh formához hasonlítanak. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 17 mm (2 szövegsornyi).

Őrzőirat: MNL OL P 707 Zichy család zsléyi levéltára XXIX. sorozat, Fasc. B. Vegyes irataiból került át a Q szekcióba. – A töredéken: 1. Kék tulajdonosi pecsét: *Országos Levéltár P szekció* (f. 2v alsó margó); 2. Későbbi kéztől számjegyek: 243, 3 (f. 1r alsó margó); 4 (f. 2r alsó margó, 20. század).

Eredet – használat: A misszale a rítusa alapján a prágai egyházmegyéhez köthető, ezt erősíti a lapszálon lévő *Kyrie* kiegészítő lejegyzése (vö. notáció). Használati helye nem határozható meg, mivel a Zichy család levéltári fondjába kerülése és az egykori őrzőirata nem ismert.

MISSALE PRAGENSE. *Vigilia Pentecostes et in die sancto*

f. 1r–2v *Vigilia Pentecostes ad processionem Proph.* [Tentavit Deus Abraham ... quem assumens obtulit] *holocaustum pro filio ...* (Gn 22,[1–13]13–19); >*Tractatus non sequitur, sed presbyter qui est celebratur constans ad altare indutus alba, stola et cappa subiungit*< *Oremus et flectamus* (a *flectamus* szóra vonatkozva kiegészítés korabeli kéztől kurzív írással: *non dicitur Deus qui in opere Abrahe famuli tui ... rectitudinem* (kiegészítés korabeli kéztől kurzív írással: *in omnibus*) *adimplere*.; *Proph. Scripsit Moyses canticum* (Dt 31,22); *Tr. Attende celum et loquar*; >*Require in vigilia pasche*< *Or. Deus qui nobis per prophetarum ...*; *Proph. Apprehendent septem mulieres* (Is 4,1); *Tr. Vineam factam est*; *Or. Deus qui nos ad celebrandum presentem festivitatem ...*; *Proph. Audi Israel mandata vite ...* (Bar 3,9–38); >*Tractus non sequitur sed*< *Or. Deus incommutabilis virtus et lumen eternum ...*; >*Prophecia non sequitur sed*< *Tr. Sicut cervus desiderat ad fontes ...*; *V. Sitivit anima mea ...*; *V. Fuerunt mihi lacrimae ...*; *Or. Concede quesumus omnipotens Deus ut qui sollempnitatem ...*; >*Qua finita statim itur ad fontem benedicendum et ...* ordine ut in vigilia pasche [...] *reversi a fonte dyaconus incipit Attendite*< ad missam *Kyrie eleison*; *Gloria in excelsis*; *Or. Presta quesumus omnipotens Deus ut claritatis tue ...*; *Lect. Factum est cum Apollo esset Corinthi ...* (Act 19,1–8); >*prelatus incipit*< *All. V. Confitemini Domino quoniam bonus ...*; >*alter prelatus incipit*< *Tr. Laudate Dominum omnes gentes ...*; *V. Quoniam confirmata ...*; *Ev. Si diligitis me mandata*

mea servate ... (Io 14,15–21); >Credo non dicitur< Off. Emitte Spiritum tuum ...; Secr. Munera quesumus Domine oblata sanctifica ...; Pref. Qui ascendens; Communicantes et noctem sacratissimam; Hanc igitur; >propria dicuntur nec obmictuntur usque in futurum sabbatum undecunque servatur prephacio et secreta et complenda non mutantur usque in diem dominicum< Comm. Ultimo festivitatis die dicebat Iesus ...; Compl. Sancti Spiritus quesumus Domine corda nostra ...; >post missam< Benedicamus. – In die Intr. Spiritus Domini replevit orbem ...; Kyrie fons; Or. Deus qui hodierna die corda ... Spiritu recta sapere [et de eius ...].

Fragm. Lat. Q 406-06.

BIBLIA

15. század – 1 levél

Megsárgult, az őrzőirat gerince helyén szakadozott, foltos, kopott pergamenfólió: 470×330 mm. – Kéthasábos írástükör: 345×102+19+100 mm, 34 tintával megvonalmazott sor. – 15. századi gótikus könyvírás. – Kétsoros kék *N* iniciálé vörös tollrajzos fleuronnéé díszítéssel, ötsoros kék *P* iniciálé, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák, felső margón cím: IOB vörös és kék színnel váltakozva, vörös vonallal egykorú szövegjavítás, belső margón későbbi kéztől fejezetszám: XXX.

Őrzőirat: MNL OL E 280 Hofbefehe (1685–1709), 42. kötet, *Bécsi udvari kamarai rendeletek a budai inspekcióhoz*. – A töredéken utalás az őrzőiratra: *Emptiones vinorum exitusque eorundem per educillationem in Anno 1555 etc.; No 35 (f. 1v margó).*

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem állapítható meg. Az őrzőirat alapján a Magyar Királyság területén használták fel könyvkötőanyagként.

BIBLIA. Iob 29,22–31,23.

f. 1r–v [Verbis meis addere nihil audebant] *et super illos stillat eloquium meum ... semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum et pondus eius [ferre non potui].*

Fragm. Lat. Q 406-07.

ANTIPHONALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE

14. század – 1 csík

Oldalain levágott, szakadt, gyűrött, foltos, enyhén kopott pergamen haránt csík, egy fólió alsó széle: 71×264 mm. – Egyhasábos írástükör: *38×19 mm; *71×19 mm (a kiegészítő kottasorral együtt), megmaradt 2 szöveg- és kottasor, az alsó margón kiegészítés: 1 szöveg- és kottasor. – 14. századi gótikus könyvírás, az alsó margón kurzív írással kiegészítve. – Fekete *T* iniciálé vörös megerősítővonallal, rubrika. – Kerek magyar notáció négy vörös vonalon, custost még nem használ. A notációban a keletkezés helyére utal a határozott

befutóvonal a cseppforma-alakú punctum és a clivis rajzában, illetve a magyar periférikus hagyományban látott módon kötött alapneumák, amely a korban már archaikus vonás volt. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 25 mm. A lap alji alsó sor a rektón és a verzón utólagos magyarországi kurzív kottás bejegyzés öt fekete vonalon, (15–16. század). A tagoló vonalkák itáliai jellegzetességek. (ld. még Szendrei 1981, F 367).

Őrzőirat: Ismeretlen. A töredék az MNL OL P 707 Zichy család levéltárából került át a Q szekcióba.

Eredet – használat: A kódex a rítus és a notáció alapján Erdélyben vagy a kalocsai, illetve a zágrábi egyházmegyéek területén keletkezhetett. Használati helye nem határozható meg, mivel a Zichy család levéltári fondjába kerülése és az egykori őrzőkönyve nem ismert.

ANTIPHONALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE. Dominica II post octavam Resurrectionis

f. 1r Dominica II post octavam Resurrectionis ad Vesp. Mg A. [Ego sum alpha et o primus ... (szövegismétlés a f. 1v alsó margón: *seculi vivo in eternum manus mee que vos fecerunt clavis confixe sunt propter vos flagellis*) *fe*] *cerunt claves confixe sunt propter vos flagellis cesus sum spinis coronatus sum* (kiegészítés az alsó margón: *aquam petii pendens et acetum porrexerunt in escam meam fel dederunt et in latus lanceam mortuus et sepultus sum resurexi* (sic) *vobiscum sum. Videte quia ego ipse sum et non est Deus preter me alleluia alleluia.*

f. 1v Dominica II post octavam Resurrectionis ad Vesp. Mg A. [Post dies oc] *to ianuis clausis ingressus ...; Mg A. Thomas qui dicitur Didimus non erat cum eis quando venit Dominus dixerunt alii discipuli* [vidimus Dominum ...].

Az első tétel (Mg A Ego sum ...) a Kalocsa-Zágrábi rítusban és Erdélyben is megvan, az esztergomiban nem ez az első tétel. A második tétel (Mg A Thomas qui ...) dallamvariánsa is erősen eltér az esztergomi gyakorlattól.

Fragm. Lat. Q 406-08.

TRAKTÁTUS

15. század – 1 levél

Felső sarkain levágott, szakadozott, erősen foltos, erősen kopott, az egyik oldala szinte olvashatatlan pergamenfólió: 342×215 mm. – Kéthasábos írástükör: 260×70+20+72 mm, 42 sor. – 15. századi basztarda kurrens írás. – Vörös *Q* iniciálé, a rektó felső margóján: *Prima pars.*

Őrzőkönyv: Ismeretlen. – A töredéken tollpróbák (f. 1v). Az egykori kötés szélén két-két hasíték a bőrszíjak számára.

Eredet – használat: A kódex keletkezési és használati helye nem állapítható meg.

TRAKTÁTUS a bűnökről

Szöveg minta:

f. 1ra *humiliat et quia hec eciam nocet amico illa vero [...] ipsi sunt velut sacerdotes infernales homines vivos sepelientes dicunt ... Ubi eciam Gregorius Moraliū Adulatores lactant alios quos laudant premia laudis Proverbiorum I Si te lactaverint peccatores non acquiescas eis. Item [...] Osee VI [...] litia sua letificavit regem hulde probantur si quis inspicit [...] angustum ... qui adulatio est laus falsa qui martires angore veritatis emolerit et adnoxia inflectit. Sed proch dolor martirem ... adulatores pullulavunt [...] sit que non sit [...] nditoribus viciata. [...] Est quod Seneca dicit demonstrabo tibi quid omnia possidentibus desit scilicet qui verum eis dicat. Non talis fuit beatus Ambrosius qui publice imperatorem Theodosium de peccato suo publico correxerat unde in eius commendacione ait Theodosius: inveni unum hominem veritatis sed proch dolor princeps modernis temporibus ac etiam magnates terreni detestantur*

1rb *ac affligunt homines veritatis et commendant homines falsitatis. De hoc magister Gerhardus cancellarius Parisiensis dicebat tale fabulam ... tantos habetis principes sub vobis multum est enim vestra sublimitas honoranda, quod audiens rex precepit ut sublimaretur et ab omnibus honoretur hoc licet sit fabulosum properissime et verissime multorum convenit malicie. Secunda vestis blanditoris sive adulatoris est simulata conversacio ex eo quod talis magnam pretendit mansuetudinem. Legitur in libro De animalibus quod lupus aliquando emittit voces humanas ut non lupus sed homo videatur sic talis blanditor pretendit conversacionem humanam habere id est humilem et mansuetam.*

1va [Ideo assimilantur] *sepulchris dealbatis* [quia ...].

Hivatkozások a traktátusban:

ipsi sunt – acquiescas eis] *Johannes Gallensis*: Communiloquium sive summa collationum, I pars, dist. VIII, c. II. OSZK Inc 447 [d₃a] Est quod – eis dicat] *Seneca*: De beneficiis, VI, 30 (2) princeps modernis – conventi malicie] *Etienne de Bourbon*: Tractatus de diversis materiis praedicabilibus. Quarta Pars: De Fortitudine, Octavus titulus: De adulacione. secunda vestis – sepulchris dealbatis] *Iacobus de Voragine*: Sermones dominicales per totum annum. Dominica VIII post Trinitatem, Sermo I. Venetiis, 1572. 261r–v. BSB P.lat. 2020. https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10189106_00001.html (megtekintve: 2018. október 19.).

Fragm. Lat. Q 406-09a.

MISSALE FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS

15. század – 1 levél

Sarkain levágott, szakadozott, erősen kopott, foltos, több helyen alig olvasható pergamenfólió: 374×250 mm. Az ívfűzet külső levélpárjának megmaradt levele. – Kéthasábos írástűkőr: 260×85+15+85 mm, 32 tintával megvonalt sor. – 15. századi gótikus könyvirás. – Kétsoros vörös és kék iniciálék, a rektó felső margóján vörös tintával levélszám: XCI, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák, őrszó a verzó alsó margóján: *vos manebit*.

Őrzőkönyv: Ismeretlen. – A töredéken kék szögletes tulajdonosi pecsét: *M. N. Múzeum br. Balassa család levéltára* (f. 1v alsó margó).

Eredet – használat: A különböző egyházmegyei rítusok a húsvéti időszakon belül nagyon egységes képet mutatnak, ezért a töredék tartalmi vizsgálata az eredet közelebbi meghatározásához nem nyújt fogódzót. Használati helye nem határozható meg, mivel a Balassa család levéltári fondjába kerülése és az egykori őrzőkönyve nem ismert.

MISSALE FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS. Dominica VI post Pascham, Vigilia Pentecostes

f. 1r–v Dominica VI post Pascham Ev. [Cum venerit Paraclitus ... reminiscamini] *quia ego ...* (Io [15,26–16,4]4); *Off. Viri Galilei*; *Secr. Sacrificia nos Domine immaculata ...*; *Comm. Pater cum essem*; *Compl. Repleti Domine muneribus sacris da quesumus in gratiarum ...* – *In vigilia Pentecostes* *Proph. Temptavit Deus Abraham ...* (Gn 22,1–19); *Tr. Cantemus Domino*; *Or. Deus qui in Ab[ra]he ...*; *Proph. Scripsit Moyses* (Dt 31,22); *Tr. Adtende celum*; *Or. Deus qui nobis per prophetarum ...*; *Proph. Apprehendent septem mulieres* (Is 4,1); *Tr. Vineam factam*; *Or. Deus qui nos ad celebrandum ...*; *Proph. Hec est hereditas* (Is 54,17); *Tr. Sicut cervus*; *Or. Concede quesumus omnipotens Deus ut qui sollempnitatem ...* – *ad missam*. *Kyrieleyson*; *Gloria in excelsis Deo*; *Or. Presta quesumus omnipotens Deus ut claritatis tue ...*; *Lect. Factum est cum Apollo esset Corinthi ...* (Act 19,1–8); *All.*; *V. Confitemini*; *Tr. Laudate Dominum omnes gentes*; *Ev. Si diligitis me ... cognoscetis eum quia apud [vos] manebit ...* (Io 14,15–17[17–21]).

Fragm. Germ. Q 406-09b.

TRAKTÁTUS

15. század eleje – 1 levélpár – középfelnémet

Szélein szakadozott, lyukas, foltos, megsárgult, az egykori kötés külső részén megbarnult, erősen kopott, alig olvasható pergamen levélpár: 312×480 mm. – Kéthasábos írástűkőr: 243×76+23+78 mm, 40/41 megvonalt sor. Az írástűkőr vörös vonallal keretelve. – Bastarda írás a 15. század elejéről, bajor német nyelvű. – Fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, vörös paragrafusjelek, vörös szövegátláhúzások. Az egykori kötés hátoldalán egy négysoros kék vagy zöld színű iniciálé nyoma látszódik.

Őrzőirat: Ismeretlen. – A töredéken: 1. Kék szögletes tulajdonosi pecsét: *M. N. Múzeum br. Balassa család levéltára* (f. 1r alsó margó); 2. Az egykori kötés külsején zöld tintával: 276; fekete tintával: 86. Az egykori kötés szélén és a gerincén hasítékok a bőrszíjak számára.

Eredet – használat: A kódex bajor területen készülhetett a nyelvvezet alapján. Használati helye nem állapítható meg, mivel a Balassa család levéltári fondjába kerülése és az egykori őrzőkönyve nem ismert.

TRAKTÁTUS a testi (*leipleich*) és lelki (*gesitleich*) szeretetről és a parancsolatok megtartásáról

Szövegminták:

1va anders lieb heit denn es allain vnd albeg furcht es gewynn ein anders lieber mit ym und wann es siecht daz ein anders redt mit ym ... Daz vird czaichen der leipleichen lieb zwischen zwayn menschen ist. Als sanctus Jeronimus schreibt in ainer epistel ad Napotianum, Wann eins dem andern schicht oder sent oft chlaynat vnd gab an not, vnd an nucz als hanttüchel hauptüchel hauben gürtel messer vnd prieffschreybent mit süzzen wortten. ... Aber do zway menschen recht aneinander geistleichen lieb habent die richtent ... wie Sanctus Jeronymus spricht besunder yr yeglicher fleiss sich wie es dem andern innig nucz gesein in der sel

1vb Das fünfft zaichen der leipleichen lieb zwischen zwayn menschen ist wann sich zway mensch also aneinander liep habent da sie aneinander übersehent vnd sich vngestraft lassent ...

2ra die lest frag ist seit man sich alcze anhin an got gedenden vnd in gleichs anhin gegenwurtgleichen lieb haben So ist ein frag ob man doch schuldig sey daz etwen zu tun allzo das man in gedenc vnd welt ym gutes vnd hab ein wolgefallen in ym vnd in seiner volchomenhait ...

2rb aber wan wir das selbig schuldig sein ze tun maynt Scotus in dem dritten puch Sententiarum distinctione XXVI daz ein yeder mensch der zu seinen vernufftigen tagen komen ist sey schuldig zum mynnsten alle hochzeitleich tag vnd pesunderleich an den Sontagen vnd an den obristen hochzeiten ze gedenden got ...

Hivatkozások a traktátusban:

Szent Jeromos Nepotianushoz írt levele. CS EL 54, 430–431.

Johannes Scotus: Quaestiones in librum IV Sententiarum, lib. 3, dist. 26. OSZK Inc. 41. v_[a–3a].

Fragm. Lat. Q 406-10.

BREVIARIUM MONASTICUM

13. század második fele – 1 levél (ugyanabból a kódexből, mint a *Fragm. Lat. Q 406-15a*)

Foltos, erősen kopott, szakadozott, hiányos, restaurált pergamen-fólió: 356×260 mm. – Kéthasábos írástükör: 280×85+ 15+80 mm, 43 sor. – Gótikus könyvírás a 13. század második feléből. – Vörös és zöld iniciálék ellenkező színű fleuronnéé díszítéssel, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák, tollpróbák.

Őrzőirat: DL 36400. Kolozsmonostori Konvent, *Protocollum (R minus) 1521–1524*. (Jakó 1990, 156.). – A töredéken utalások az őrzőiratra: *ab anno 1521.*; R.; M.O.D.L. 36400 (f. 1v). A fragmentum 1990 őszén került a Q szekciába.

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem állapítható meg. A töredéket Kolozsmonostoron használták fel kötőanyagként (ld. őrzőirat, *Fragm. Lat. Q 406-15a*).

BREVIARIUM MONASTICUM. Dominicae XII–XIV post Pentecosten

f. 1r–v Dominica XII *Lect. VIII Et adducunt ei surdum et mutum ... confiteri debeat prestat.* (Beda Venerabilis: *Homeliarum evangelii*, lib. II, hom. VI, CC SL, 122, 221); *Ev. Exiens Iesus de finibus Tyri ...* (Mc 7,31–37); *Or. Omnipotens sempiterna Deus qui abundancia pietatis ...*; Bn A. *Quanto* [eis precipiebat tanto ...]; Mg A. [Bene omnia fecit surdos] *fecit* [audire ...]; *Coll. [...]* – Dominica XIII *Lect IX–XII Ev. B[eati oculi qui vident ...]* (Lc 10, 23[23]); Hom. *E[x ipso primo legis capitu]lo docet ... habent eterni regis* [expressam ...] S[...] (Ambrosius: *Expositio evangelii secundum Lucam*, lib. VII, CC SL 14, 237–240); *Ev. Secundum Lucam I[n illo tempore ... Beati oculi qui vident ... in Hiericho] et incidit in latrones ... impositis abierunt* [semivivo ...] (Lc 10,[23–30]30[31–37]); *Oremus O[mnipotens et misericors Deus de cuius munere venit ...]*; Bn A. [...]; Mg A. [...] – Dominica XIV *Lect. IX Secundum Lucam* [Cum iret Iesus in Hierusalem ...] (Lc 17,11–19).

Fragm. Germ. Q 406-11a.

BIBLIA

14. század – 1 levélből 8 töredék – holland

Nyolc darab foltos, enyhén kopott, szakadozott, gerincről lefejtett pergamen töredékcsek: kb. 20×115 mm és 25×105 mm, és kisebb darabok; az egyik közülük beíratlan, a kötéshez használt madzagok maradványai. Egyetlen levél töredékei. – Kéthasábos írástükör: *20×90+15+5 mm, az egyes darabokon általában négy sor szöveg maradt fenn. – 14. századi gótikus könyvírás. – Aranyozott, vörös és kék iniciálék tollrajzdíszítéssel, rubrikák.

Őrzőkönyv: Ismeretlen. A töredéket őrző borítékon: *Tóth Béla ajándéka, 1999.*

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye holland nyelvterület, nyelvi formák alapján Limburg, illetve Brabant területéhez köthető.

BIBLIA. Exodus 12,19–13,15. A váltakozó hosszúságú részeket tartalmazó pergamencsíkok összeillesztése után is jelentős szöveg-hiány.

f. 1r–v [Binnen seuen daghen ... vander menichte van israhel:] *also wel vanden toacomelinghen els an den ingheboren des lants ... Ende Moyses riep al die ouders* [der kinder van israhel ... anden dorpel is ende bespreinghet] *daer mede den ouerdorpel ende beide die stilen. Niemand van v luden en ga[e] vter doren van sinen hues vore smorghens. Want die here sal ouerliden slaende die van egypten ende als hi d[at bloet sien sal anden ouerdorpel ... Ende het gheschiede int midden des nachts] dat die here sloech in al lant van egypten alle die eerst gheboren van pharaoens eerst gheboren sonen die op sinen setel sat tot eens gheuanghengens wiifs eerst gheboren sone die inden kerckere was ende alle die eerst gheboren vanden vee. Ende pharao stont op bi nachte ende alle sine knapen ende alle egypten. Ende et wert een groot gheroep in egypten. [Want daer en was gheen] *huis dae[er en lach een dode in. Ende Pharao ri]ep bi nach[te moysen ende aaron. ende seide. Staet] op ende gaet wt* [van minen volc ghi ende v] *kinder van* [israhel. gaet ende offert d] *en here uwen go[de. also ghi**

segt Ve scapen ende] *v vee neemt* [met v: ende] *gaet wech* [alsi ghi eyschet, ende benedijt mij. Ende die van] *egypten dwong* [hen dat volc van israhel haestelijc wech te gaen] *uten lande* [ende seiden. Wij snlenn alle steruen. ... Huden gae ghi daer wt. inder maent van nyeu vruchten.] *Ende als di die here sal hebben ingheleit int* [lant van chananeen ende etheen.] *ende amorreen. ende eueen. Ende* [ie] *buseen. daer hi dine vadere as ghesworen haddet.* [Da hi di dat ... Seuen dach selstu eten derue brode ende in] *den seuenden dach salt wesen des* [heren feeste. D] *erue brode seldi eten un daghe ... Ende inden seluen daghe selstu dinen* [sone vertellen ende ... dat hi di ende diijnen] *vaders bezworen heuet ende hijt di ghegheu* [en h] *eeft so selstu den here verscheyden al dat wijsflicheyt op doet: ende dat deerste is van dinen vee. Ende so wat dattu van mans maecsele hebben sels ... doden want alle die eerst gheboren* [des menschen van di] *jnen sonen, sel* [stu vorlossen met ghelde. Ende mor] *ghen als d* [ijn knecht di] *vraghen sal. ende] segghen: wats* [dit: so selstu hem antworten.] *In starcker han* [t leide ons die here wt] *egipten: vande* [n huse des dienstes. want doe] *pharao verhe* [rt was: ende hi ons niet en] *woude laten g* [aen so dode die here alle die] *eerstgheboren* [inden lande van egipten. van] *den eerstghebo* [ren den menschen ...] (Ex 12,19–21[21–22]22–23[23–29]29–33[33–13,4]5[5–6]6–8[8–11]11–15). – Hét csikból összeállított oldal.

f. 2r–v [...] *e niet offeren en* [...] > *Ende diey omme so gher* [...] *den.* < – A keskeny csíkon olvasható részlet nem elég az azonosításhoz.

Kiadás: Bible in duytsche. Delftse bijbel 1477. (Ed. Nicoline van der Sijs.) H.n. 2008. (megtekintve: 2018. szeptember 25.).

Fragm. Lat. Q 406-11b.

ISMERETLEN TARTALMÚ TÖREDÉK

14. század – 9 csík

Kilenc darab részben olvashatatlan, szakadozott, közülük hét vékony, kettő pedig közepesen vastag, erősen foltos, gyűrött, gerincről lefejtett kisméretű töredécsík: kb. 55×20 mm és 25×70 mm. Egy kódexből származhat az 1, 2, 3, 4, 5, 6 és 8-as számú töredék, másik két kódexből származhat a 7 és a 9-es számú. – Leghosszabban megmaradt 14 sor. – 14. századi gótikus könyvírás. – Margón talán fejezetszám római számmal: *vi*. A 7-es számú csíkon vörös szöveg-aláhúzás, egyik oldalán kéthasábos, másik oldalán egyhasábos írástűkör. Az 1, 2, 3, 4, 5, 6 és 8-as számú csíkon fekete szöveg-aláhúzás.

Örzőkönyv: Ismeretlen. A töredéket őrző borítékon: *Tóth Béla aján-déka, 1999.*

Eredet – használat: A kódex keletkezési és használati helye nem állapítható meg.

Szöveg minta:

f. 1r [...] *tua unum in ecclesiasticis* [...].

f. 1v [...] *in anima et in corde v* [...].

f. 2r [...] *em facit ad con* [...] *concupiscite sicut* [...] *eadem ratione sed hoc* [...] *in aptitudinem* [...] *actu* [...].

f. 2v [...] *VI. quia adin* [...] *potest ante converi ut* [...] *baptismo parvulorum* [...] *a ligno sciencie fuisse* [...] *modicum ponit* [...] *ad ostendendum propter* [...] *ficient tum ostendere* [...].

f. 3r [...] *attendit* [...].

f. 3v olvashatatlan

f. 4r [...] *super* [...].

f. 4v [...] *ab beata vita* [...] *expell* [...] *vita glorie* [...] *beata vita diei leticia* [...] *consciencie quia hic est* [...] *vide* [...] *inferiori*.

f. 5r [...] *non* [...] *constat* [...].

f. 5v [...] *simul apprehensiva* [...] *si autem* [...] *cupina vel* [...] *iam* [...] *in mortal* [...].

f. 6r [...] *inpietati* [...] *hii* [...] *videre lex* [...] *super* [...].

f. 6v [...] *non ex* [...] *ut* [...] *cherub* [...].

f. 7r [...] *sedere* [...] *non* [...] *duct* [...].

f. 7v olvashatatlan

f. 8r–v olvashatatlan

f. 9r [...] *v* [...] *sig* [...].

f. 9v beíratlan

Fragm. Lat. Q 406-11c.

ISMERETLEN TARTALMÚ TÖREDÉK

15. század – 3 csík

Három darab nagy része olvashatatlan, szakadozott, erősen foltos, erősen kopott, gyűrött, gerincről lefejtett kisméretű töredécsík: 1: 54×86 mm; 2: 60×123 mm; 3: 130×58 mm. – Átlagosan egy töredéken 10 sor maradt meg. – 15. századi kurzív írás. – Díszítetlen.

Örzőkönyv: A töredéket őrző borítékon: *J. Flavius: A zsidó nép története (Basel, 1574)* (téves a kiadási évről hivatkozás); *Tóth Béla aján-déka, 1999.*

Eredet – használat: A kódex keletkezési és használati helye nem állapítható meg.

Szöveg minta:

f. 1r–v [...] *pallas* [...] *et duas p* [...] *elicia alba* [...] *sabbati*.

f. 2r–v [...] *portos* [...] *atos unum* [...] *xxxvi lecto* [...] *unum* [...] *in hospita* [...].

f. 3r–v [...] *nuncupant* [...] *viii* [...] *et* [...] *habuit* [...] *In* [...] *tam anno Domini*.

Fragm. Lat. Q 406-12.

BREVIARIUM NOTATUM INCERTI RITUS

14–15. század fordulója – 1 levél

Vastag, sarkain levágott, szakadozott, erősen kopott, foltos, restaurált pergamenfólió: 470×345 mm. – Kéthasábos írástűkör: 382×117+15+117 mm, 30 tintával megvonalt sor – 14–15. század fordulójáról származó gótikus könyvírás. – Kétsoros, egyszerű vörös iniciálék, fekete iniciálék vörössel díszítve, fekete

majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák, tollpróbák. – Fekete tintás metzigót, kurzív jellegű notáció öt vörös vonalon. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 30 mm (3 szövegsornyi).

Örzökönyv: Ismeretlen. – A töredéken szögletes tulajdonosi pecsét: *Országos Levéltár Középkori Gyűjtemény; Q 406* (f. 1v alsó margó). Az egykori kötés szélén két-két hasíték a bőrszíjak számára.

Eredet – használat: A kódex keletkezési és használati helye nem állapítható meg.

BREVIARIUM NOTATUM INCERTI RITUS. Visitatio Beatae Mariae Virginis

f. 1r–v Visitatio Mariae I Noct. R. 1. [Rosa de spinis prodiit ...; V. Miranda salutatio fit plebi gratulatio que fructum] *expectavit*; Lect. *Beata igitur Maria in Domino confidens ...* (Iacobus de Voragine: *Legenda aurea. De visitatione beatae virginis Mariae ad Elisabeth, c. CXCIV, Graesse, 885.*); R. 2. *Maria parens filios [...]*; V. *Elisabeth quesierat Iohannem ...*; Lect. *Abiit igitur cum festinatione ...* (Iacobus de Voragine: *Legenda aurea. De visitatione beatae virginis Mariae ad Elisabeth, c. CXCIV, Graesse, 885.*); R. 3. *Stella sub nube tegitur Maria ...*; V. *Luna soli coniungitur ...*; *Gloria patri et filio ...*; II Noct. AA *Tunc ad sermonem virginis dabatur ...*; *Adest mira credulitas ...*; *Fit nature propinquius ...*; Ev. *Exsurgens Maria abiit ...* (Lc 1,39–40); Hom. *Morale est omnibus ... relicta perrexit domo.* (Ambrosius: *Expositio evangelii secundum Lucam, lib. II, CC SL 14, 39–40*); R. 1. *Occasum virgo nesciit ... applicuit de[votas ...]*.

Fragm. Lat. Q 406-13.

GRADUALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE

15. század első fele – 1 levél (ugyanabból a kódexből, mint a *Fragmenta codicum, I/2, Fragm. 113*)

Közepesen vastag, restaurált, hiányos, megsárgult, megbarnult, foltos, néhol olvashatatlan, kopott, restaurált pergamenfólió: 497×362 mm. – Egyhasábos írástűkőr: *390×244 mm, megmaradt 10 szöveg- és kottasor. – Gótikus könyvírás a 15. század első feléből. – Vörös és kék iniciálék, fekete tollrajzos iniciálék, vörös és kék majuszkulák, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, vörös sorkitöltő vonal, rubrikák. – Magyar hangjelzés továbbfejlesztett változata négy vörös vonalon, a sor végén custos (Dallamvariáns az esztergomi nak erős változata, ezért nem valószínű a szorosan vett esztergomi provenienciára). Gondosan stilizált, rendkívül arányos hangjelzés látható, amely képzett notátor műve. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 42 mm. (ld. még Szendrei 1981, F 356).

Örzökönyv: MNL OL E 554 Fol. Lat. 1180/XIII, *Agriensis arcis et episcopatus administrationis rationes, regesta et acta, anno 1548–1590*: 284 lap, restaurált, papír kézirat, amely az 1589. évi feljegyzéseket tartalmazza. Jankovich Miklós gyűjteményének része volt, ezt több tulajdonosi pecsét is mutatja. Az örzökönyv négy beíratlan

lapját restaurálatlanul a töredék mellé helyezték: fol. 356, 357, 490, 493. – A töredéken: 1. Utalás az örzökönyv jelzetére: *1180 XIII Fol. Lat.* (f. 1v); 2. Fekete, rombusz alakú tulajdonosi pecsét: *W. Jankovich Miklós Gyűjteménye 1830* (f. 1v külső margó); fekete, ovális pecsét: *Jankovich Gyűjteménye 1830* (f. 1v alsó margó); 3. Tollpróbák. A kötet az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárából került a levéltárba.

Eredet – használat: A kódex a Magyar Királyság területén keletkezett (vö. notáció), és itt is használták fel kötőanyagként (vö. örzőirat).

GRADUALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE. Sabbatum Sanctum, Dominica Resurrectionis

f. 1r–v Sabbatum Sanctum ad missam [Kyrie eleyson ...] *te roga* (sic) *Fili Dei te Agne Dei qui tollis ...*; Kyrie eleyson ...; *Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus*; Prosa *Iam domus* (sic) *optatas reddit laudes ...*; All. V. *Confitemini Domino quoniam bonus ...*; Tr. *Laudate Dominum omnes*; Ad Vesp. A. *Alleluia alleluia alleluia*; sine Gloria Mg A. *Vespere autem sabbati que lucescit ...* – Dominica Resurrectionis ad aspergendum. A. *Vidi aquam egredientem ...*; V. *Confitemini Domino ...*; ad processionem A. [Cum rex glorie Christus ... chorus] *angelicus ante ... desiderabilis qu[em ...]*.

Fragm. Lat. Q 406-14.

ANTIPHONALE VARADIENSE (ún. Zalka antifonále)

15. század vége – 1 levél (ugyanabból a kódexből, mint a *Fragmenta et codices, II, Fragm. 82* és a *Fragmenta et codices, III, Fragm. 64, 65, 66, 67, 68*, és az Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár A 058, A 059, A 060, A 061, A 062/1-2 jelzetű töredékei).¹⁰

Alsó részén levágott, szakadozott, foltos, enyhén kopott pergamenfólió alsó fele: 428×587 mm. – Egyhasábos írástűkőr: *260×360 mm, megmaradt 3 sor, eredetileg: 610×350 mm, 7 sor. – 15. századvégi nagyméretű gótikus könyvírás. – A verzón a majuszkula betűtete sárgával van kitöltve. – Cseh notáció négy vörös vonalon, a sor végén custos. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 90 mm. (ld. még Szendrei 1981, F 365).

Örzőirat: MNL OL F 15 Kolozsmonostori Konvent országos levéltára, *Protocolla, libri regii et styliaria 18. téka Protocollum (C maius) 1610–1620*: latin és magyar nyelvű, restaurált, papír kézirat szálal anyag. – A töredéken: 1. Utalás az örzőirat évkörére: *Ab annis 1610, 1620. C.*; 2. Számadások, ezek alatt áthúzott nevek, *attulit Nr.* és számok következnek (f. 1r); 3. Íráspróbák a f. 1r külső margóján: *Dominus Ioanni Bek[...]* 75; *Nemo tam dives habuit faventes, crastinum ut possit sibi polliceri* (Seneca, Thyestes 619–620.), *1607 die 3 Octobris [...]* in *regestum*, áthúzott nevek (f. 1v belső margó); 4. A levéltár szögletes tulajdonosi pecsétje: *M. K[ir]. Ország[os Levéltár]*.

¹⁰ Itt csak a *Fragmenta Codicum Műhely* katalógusaiban szereplő töredékeket tüntettük fel, további fragmentumokat ld. az irodalomban.

Eredet – használat: Prága, valószínűleg Filipecz János váradi püspök megrendelésére, feltehetően Mattheus mester műhelyében keletkezett.

ANTIPHONALE VARADIENSE. Visitatio Beatae Mariae Virginis

f. 1r–v Visitatio Mariae ad Vesp. Mg A. [O quanta] *vis amoris illibate ... rapta iubila*[ret magnificat ...]; ad Compl. Nd A. [Gaude Mari]a *mater Christi que singulari privilegio meruisti porta*[re Christum ...].

Irod.: *Körmendy Kinga*: Az ún. Zalka Antiphonale töredékei. In: Zenetudományi Dolgozatok. (Szerk. Felföldi László–Lázár Katalin.) Bp., 1988. 33–41.; *Szendrei Janka*: A Zalka Antiphonale provenienciája. In: Zenetudományi Dolgozatok. (Szerk. Felföldi László–Lázár Katalin.) Bp., 1988. 21–32.; *Zentai Lóránd*: Miniatúra-festészet 1470–1490 között. (Kézirat a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Intézetében.) 14–16.; *Lauf Judit*: Váradi (Zalka) antifonále töredékei. In: Csillag a holló árnyékában. Vitéz János és a humanizmus kezdetei Magyarországon. (Szerk. Földesi Ferenc.) Bp., 2008. 66–69.; *Catalogus fragmentorum cum notis musicis medii aevi e civitatibus Modra et Sanctus Georgius*. (Szerk. Eva Veselovská.) Bratislava, 2008. (Catalogus fragmentorum cum notis musicis medii aevi in Slovacia, I); *Czagány Zsuzsa*: Töredék, kódex, rítus, hagyomány. A Zalka Antifonále győri és modori töredékeinek tanúsága. In: Zenetudományi Dolgozatok. In memoriam Dobszay László. (Szerk. Kiss Gábor) Bp., 2011. 123–141.; *Czagány Zsuzsa*: Zalka-antifonále. In: Magyar Művelődéstörténeti Lexikon 13. Bp., 2012. 64–66.; *Catalogus fragmentorum cum notis musicis medii aevi – Archivum Nationale Slovaca*. (Szerk. Eva Veselovská.) Bratislava, 2014. (Catalogus fragmentorum cum notis musicis medii aevi in Slovacia, III); *Lauf Judit*: Antifonala de la Oradea (Zalka) / Váradi (Zalka) antifonále. In: Felix Terra. Istorie și artă ecleziastică în Episcopia Romano-Catolică de Oradea / Felix Terra. Történelem és egyházművészet a Nagyváradai Római Katolikus Egyházmegyében. (Szerk. Mălăncioiu Raluca–Balla Tünde–Lakatos Attila.) Bukarest, 2017. 80–81.; *Adrian Papahagi*: A fragment of the Graduale Varadiense at the Romanian Academy Library in Cluj (Kolozsvár). *Magyar Könyvszemle*, 4 (2017) 455–459.

Fragm. Lat. Q 406-15a.

BREVIARIUM MONASTICUM

13. század második fele – 1 levél (ugyanabból a kódexből, mint a *Fragm. Lat. Q 406-10*)

Közepesen vastag, szakadozott, foltos, erősen kopott, több helyen alig olvasható, restaurált pergamenfólió: 356×258 mm. – Kéthasábos írástükör: 280×85+15+80 mm, 43 sor. – Gótikus könyvírás a 13. század második feléből. – Vörös és zöld iniciálék, ellenkező színű fleuronnéé díszítéssel, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák.

Őrzőirat: MNL OL F 33 Kolozsmonostori Konvent országos levéltára, a levéltár vegyes iratai. 1. csomó. – A töredéken: 1. A f. 1r margóján utalás az őrzőirat évkörére: *Ad An 152*[...]; 2. Tollpróbák.

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem határozható meg. A töredéket Kolozsmonostoron használták fel kötőanyagként (ld. őrzőirat, *Fragm. Lat. Q 406-10*).

BREVIARIUM MONASTICUM. Historia Danielis, Dominica I post octavam Pentecostes

f. 1r–v Historia Danielis Lectt II–VIII [... in Daniele] *cui rex posuit nomen ...* (Dn 5,12–6,24). – *Dominica I post octavam Pentecostes Lectt IX–XII Ev. Homo quidam erat dives induebatur ...* (Lc 16,19–21); *Hom. Quem fratres carissimi quem dives iste qui induebatur purpura ... Qui de longinquo* [ad videndum ...] (Gregorius Magnus: Homiliae in evangelia, XL, CC SL 141, 394–396).

Fragm. Lat. Q 406-15b.

HISTORIA IOACHAZ REGIS

14. század – 1 töredék

Kisméretű papír töredékdarab: 53×70 mm. – Írástükörből megmaradt egy hasáb: *42×*38 mm, megmaradt 9/10 sor. – 14. századi gótikus könyvírás. – Fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal.

Őrzőirat: Vö. 15a őrzőirat leírásával.

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem határozható meg.

HISTORIA IOACHAZ REGIS

Szöveg minta:

f. 1r *hic [...] rex Egipti sub[...] qui cum vidissem s. d[...] per captionem Ioac[...] expectatio defens[...] vinculis suis S. Ioach[az...] regem et ei rex eg[...] preces* (vörös vonallal áthúзва:) *stip stipes sti[...] leones habens secum[...] est leo [...] Similis [...]*.
f. 1v *ut mo[...] etatis bene est [...] autem hic pos[...] iusticia et patet littera[...] a gracie que stati perdi[...] quiesumus fecerat [...] ad [...] eterna.*

Fragm. Lat. Q 406-16.

AUGUSTINUS

14. század első fele – 1 levélpár (ugyanabból a kódexből, mint a *Fragmenta et codices*, V, *Fragm.* 17.)

Közepesen vastag, gyűrött, enyhén foltos, helyenként kopott pergamen levélpár, melynek két levele között az ívfüzetből három további levélpár hiányzik: 360×525 mm. – Kéthasábos írástükör: 260×85+11+85 mm, 51 tintával megvonalt sor. – Gótikus könyvírás a 14. század első feléből. – Vörös és kék paragrafusjelek, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal. A felső margón vörös és kék színnel, váltakozva: *L(iber) XVIII, L(iber) XIX*.

Öröirat: MNL OL P 123 II/i 4. doboz *Hódoltság, török ügyek-tárgyalások levelezés (bégek, pasák) válasz fogalmazványok 1593–1645*. Nr. 1–371: kéziratos papír, szálal anyag. A töredéket őrző borítékon: P 123 Esterházy Miklós nádor iratai 6. csomó. *Török basák levelei a rájuk adott válaszfogalmazványokkal*. – A töredéken: 1. Az öröirat címe: *Miklós nádor. Diversam minutam et paria litterarum palatini ad vesirium Budensem aliosque confiniarios capitaneos diversis annis datarum*. (f. 1r margó); 2. Későbbi kéztől: O.A.M.D.G. (f. 2v alsó margó).

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem határozható meg. Az egykori kódexet Sopron környékén használták fel kötőanyagként. Ezt erősíti egyrészt, hogy az ugyanabból a kódexből lévő *Fragmenta et codices*, V, *Fragm.* 17 számú töredékkel egy Sopronban működő könyvkötő a Soproni Levéltár egyik számadáskötetét borította, illetve, hogy a nádor levéltárának a Sopronhoz közeli Kismartonban volt a székhelye.

AUGUSTINUS: *De civitate Dei*, XVIII, 44–47 et XIX, 3–4.

f. 1r–v [Sed ait aliquis quomodo sciam ... et ascendit in celum] *per triduum vero quia tercio die resurrexit ... ex quo propago Israel esse* [cepit reprobato ...] (XVIII, 44–47).

Három levélpár hiányzik.

f. 2r–v [Quid ergo istorum trium sit verum atque sectandum ... proinde summum] *bonum hominis quo fit beatus ... si quid aliud talium malorum dici aut cogitari potest incidat* [in eum quo sibi mortem cogatur ...] (XIX, 3–4).

Kiadás: Sancti Aurelii Augustini episcopi *De civitate Dei libri XXII*, Vol. II (Libri XIV–XXII). (Edd. Bernardus Dombart–Alfonsus Kalb.) Lipsiae, 1993⁵. 324–330, 354–359.

Fragm. Lat. Q 406-17.

MISSALE FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS

15. század – 1 levél (ugyanabból a kódexből, mint az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattár C 071)

Erősen kopott, nagyrészt alig olvasható, foltos, szakadozott, szélein gyűrött pergamenfólió: 325×235 mm. – Kéthasábos írástükör: 225×75+15+75 mm, 30 tintával megvonalt sor. – 15. századi gótikus könyvírás. – Kétsoros vörös és kék iniciálék fekete tollrajzdíszítéssel, vörös és zöld majuszkulák, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, tollpróbák, rubrikák. A rektó felső margóján levélszám vörös tintával: *Cclviii*.

Öröirat: MNL OL F 15 Kolozsmonostori Konvent országos levéltára, *Protocolla, libri regii et styliaria*, 13. kötet *Protocollum (majus) F 1595–1620*: magyar és latin nyelvű, restaurált, papír kézirat. – Makulatúra: Egy beíratlan, egy beírt pergamencsik: 40×376 mm, három fekete vonalon notációval: *Te Deum laudamus, minden (sic); és két betű: F. G.* – A töredéken: 1. Írásp próbák, 17. századi kéz: *Magnificas villas et pavimenta marmorea et laqueata tecta contemno. Cic. lib. I (Cicero: De legibus, II, 2); Dei (sic) gratia* (f. 1r alsó margó);

2. Két sorban: *Innumer[...] occupat [...]; a két hasáb között: P[...] ciem Palladium Tyro[...] G[...] tectus. Emi li[...] L[...] ruß* (f. 1v felső margó); 3. Utalás a jelzetre: két nagy nyomtatott: *F*, és egy kurzív: *F*; 4. Régi jelzet (?): *K. M. 79* (f. 1v alsó margó, zöld ceruza).

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem határozható meg. Az öröirata alapján a Magyar Királyság területén, Kolozsmonostoron használták fel kötőanyagként.

MISSALE FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS. Bartholomaei, Genesii, Rufi, Augustini

f. 1r–v Bartholomaei Sequ. [Diem festum Bartholomei Christi amici ... reddidit aegros] *Vestivit cecos ... (AH 53, 218–219); >canitur in newma (?) < Sacerdotem Christi Martinum; Ev. Facta est contencio ... (Lc 22,24–30); Off. Mihi autem; Secr. Beati apostoli tui Bartholomei sollempnia ...; Comm. Vos qui secuti; Compl. Beati apostoli tui Bartholomei quesumus Domine intercessione nos ... – >Genesii martyris sic uno martyre < Coll. Sancti Genesii martyris tui merita ...; Secr. Hostias quesumus Domine quas sollempnitate beati martyris Genesii sacris altaribus ...; Compl. Plebem tuam Domine beatus martyr Genesius ... – Rufi Intr. Letabitur iu[stus]; Or. A[desto Domine supplicationibus ...]; Lect. [...]; Grad. Iustus [ut palma]; All. V. [Gloria] et honore; Ev. [Nolite] arbitrari (Mt 10, 34); Off. [...]; Secr. Oblatis quesumus Domine placare muneribus ...; Comm. Magna [est gloria]; Compl. [Celestibus refecti sacramentis et gaudiis] supplices te rogamus ... – Augustini Intr. [S]tatuit e[st] Dominus; Or. Deus qui ecclesie tue ...; Lect. Optavi et datus est mihi ... sum in omnibus [quoniam ...] (Sap 7,7–12[12–14]).*

Fragm. Lat. Q 406-18.

BIBLIA

14. század – 1 levél

Vastag, foltos, erősen kopott, a levél felső részén hiányos, verzőjén alig olvasható, restaurált pergamenfólió: 475×305 mm. – Kéthasábos írástükör: 346×92+20+90 mm, 44 sor. – 14. századi rotunda írás. – Kétsoros kék *P* iniciálé vörös filigrándíszítéssel, mellette a bibliai fejezetszám vörös és kék színnel váltakozva: *XXI*. A rektó felső margóján a bibliai könyv címe vörössel: *Regum*.

Öröirat: MNL OL F 15 Kolozsmonostori Konvent országos levéltára, *Protocolla, libri regii et styliaria* 14. téka *Liber regius (Formularium) 1596–1618*: 44 lap, magyar és latin nyelvű, papír kézirat szálal anyag, restaurálva. – A töredéken: 1. Az öröirat címe: *Liber Regius, sunt quidem litterae etiam expeditiones ac [...] comitatu Bihariensi rationes, 1596., NB.* (f. 1v margó); 2. Számítások, írás- és tollpróbák: *Quicquid delirant reges plectuntur Achivi* (Hor. Ep. I.2.14); *Magna et potentia super [...]; [...]oczki h[.] Meni hao[.] falvai Cassa fele (?)*; *In circulo sigilli maioris civitatis Coloswar scriptum est: Senatus consulum civitatis Coloswar; Magnificus Nicolaus Thökölly ultimum vitae suae diem clausit die 22 Aprilis. Sepultus est die 18 Maii anno 1617.* (f. 1r alsó margó); 3. Kék tulajdonosi pecsét: [Országos] Levéltár F szekció.

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem határozható meg. Az őrzőirat alapján a Magyar Királyság területén, Kolozsmonostoron használták fel kötőanyagként.

BIBLIA. Liber III Regum 20,30–21,25.

f. 1r–2v [qui remanserant porro Benadad fugiens ingressu]s est civitatem ... *Hiezabel uxor sua* [et abominabilis ...] (III Rg 20,30–21,25).

Fragm. Lat. Q 406-19.

DECRETALES GREGORII IX

14. század – 1 levélpár

Foltos, erősen kopott, szakadozott, sok helyen alig olvasható, hiányos, két különálló darabból álló, pergamen levélpár, amely az ívfűzet belső levélpárja. A különálló f. 2: 335×265 mm, és a f. 1 a f. 2 glossza részével együtt: 275×278 mm. – Kéthasábos írástükör: a f. 1 főszövege: *200×62+15+*52 mm, apparatus: *220×95+15+*52 mm; a f. 2 főszövege: 237×62+15+62 mm, apparatus: *311×85+15+95 mm, kommentár katéna-formában, 44 ónnal megvonalmazott sor, 83 sor a kommentár. – 14. századi rotunda írás. – Vörös és kék iniciálék, vörös és kék majuszkulák váltakozva, vörös és kék paragrafusjel váltakozva, felső margón vörös és kék római számmal: *L*(iber), *V*.

Őrzőirat: MNL OL F 15 Kolozsmonostori Konvent országos levéltára, *Protocolla, libri regii et styliaria* 17. téka *Protocollum (D maius)* 1606–1618: restaurált, papír kéziratos szál as anyag, poszesszor bejegyzés nincs, nincs fóliószámozás sem. – A töredéken: 1. Utalás az őrzőirat évkörére: *ANNORUM 1606, 1607, 1608, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 16[14, 1615], 1616, 1617, 1618* (f. 2v hasábjai között); 2. Utalás az őrzőirat jelzetére nyomtatott: *D*. 3. Kék ceruzával alig láthatóan régi jelzet (?): *K.M. 78.*; 4. Íráspróba: *totales integr*[...].

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem határozható meg. Az őrzőirat alapján a Magyar Királyság területén, Kolozsmonostoron használták fel az irat bekötésére.

DECRETALES GREGORII IX CUM GLOSSA ORDINARIA BERNARDI DE BOTONE (ad X 5.33.15–27)

f. 1r–v Főszöveg inc.: [Accidentibus ad presentiam ... quadraginta annos et] *amplius pacifice possedissent ...* (c. 15)
des.: ... *Quia circa et infra quesivisti* [utrum monachi ...] (c. 22).
Glossza inc.: [Et sic patet ... sic distingui] *privilegium aut datur ...*
des.: ... *litteris. Beneficiis* [Similia sunt ...].
f. 2r–v Főszöveg inc.: [Antiqua patriarchalium] *sedium privilegia renovantes ...* (c. 23)
des.: ... *maliciis hominum indulgeri non debeat* [sed potius obviari] (c.27). *S*[uper specula ...] (c.28).

Glossza inc.: *Antiqua*. [Renovantes. 22] *dist. renovantes. Alexandrina secundum post Constantinopolitanam ...*
des.: ... *Ex parte. Foris factis* [id est ... audientiam] *in delicto* [fuerint ...].

Kiadás: – Roma, 1582. col. 1819–1831. – *Corpus iuris canonici*. Vol. II: *Decretalium collectiones*. (Ed. Aemilius Friedberg.) Lipsiae, 1881. 861–868.

Fragm. Lat. Q 406-20.

MISSALE NOTATUM cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE

14. század második fele – 1 levél

Vastag, szélein körbevágott, megsárgult, foltos, enyhén kopott pergamenfólió: 328×255 mm. – Kéthasábos írástükör: 270×97+12+95 mm, 32 fekete tintával megvonalmazott sor. – Gótikus könyvírás a 14. század második feléből. – Vörös iniciálék, fekete tollrajzos iniciálék, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák. A levél szélén punktórium nyomai láthatók. A verző felső margóján fekete tintával levélszám: *xxxvi*. – Metzigtó notáció, erősen kurzív jelleggel öt, halványan húzott vörös vonalon. Kottarészben vörös sorkitöltő vonal. A porrectus szétírtága alapján a felvidéki eredet nem zárható ki. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 16 mm (2 szövegsornyi). (ld. még Szendrei 1981, F 357).

Őrzőirat: MNL OL E 159 Magyar Kamara archivuma, *Regesta decimarum Sároiensis 1570–1571. 1570/7. Processus Dubina in Comitatu Saros decimatore Hirolao Bertoltii et Andrea Bano*: 25 lap, restaurált, papír kéziratos. – A töredéken: 1. A jelenlegi jelzet: 1570/7 (f. 1r alsó margó); 2. Számítások és íráspróba: *Domine Iesu Chris[te]* (f. 1v). 2. Mindkét oldalán az alsó margón kék tulajdonosi pecsét: *Országos Levéltár E szekció*. A töredék 1986-ban került át a Q szekcióba.

Eredet – használat: A Magyar Királyság területén, valószínűleg a Felvidéken másolták a kódexet (vö. notáció), és itt is használták fel kötőanyagként (vö. őrzőirat).

MISSALE NOTATUM cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE. FERIAE II ET III POST DOMINICAM LAETARE

f. 1r–v FERIA II Lect. [Venerunt due mulieres meretrices ... Date] *huic infantem vivum ...* (III Rg 3,[16–27]27–28); *Gr. Esto michi in Deum ...*; *V. Deus in te speravi ...*; *Ev. Prope erat pascha Iudeorum ...* (Io 2,13–25); *Off. Iubilare Deo*; *Secr. Oblatum tibi Domine sacrificium ...*; *Comm. Ab occultis* (sic) *meis munda me ...*; *Compl. Sumptis Domine salutaribus sacramentis ...*; *Super populum. Deprecacionem nostram quesumus Domine ...* – *Feria III Intr. Exaudi Deus oracionem meam ...*; *Or. Sacre nobis quesumus Domine observacionis ieiunia ...*; *Lect. Locutus* (sic) *Dominus ad Moysen dicens: Descende de monte ...* (Ex 32,7–14); *Gr. Exsurge Domine fer opem nobis ...*; *V. Deus auribus nostris audivimus ...*; *Ev. Iam die festo mediante ... ab ipso sum et ipse misit.* [Querebant ...] (Io 7,14–29[30–31]).

Fragm. Lat. Q 406-21.

MISSALE NOTATUM cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE

14. század – 1 levélpár

Vékony, külső szélein levágott, gyűrött, foltos, enyhén kopott, restaurált pergamen levélpár, melynek két levele között két további levélpár hiányzik: 412×557 mm. – Kéthasábos írástükör: 286×98+15+98 mm, 36 fekete tintával megvonalt sor. – 14. századi gótikus könyvírás. – Vörös iniciálék vörös tollrajzdíszítéssel, kék iniciálék, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, a kottárszben fekete tollrajzos iniciálék, vörös sorkitöltő vonal, rubrikák. A virágvasárnapi evangéliumban az evangelista narrációja és a szereplők megszólalásai előtt vörös rövidítéssel jelzi az adott szöveg előadóját. A levél szélén punktórium nyomai láthatók. – Metzigót notáció négy vörös vonalon, a 15. századi metzigót kódex-díszírás előképe. A szöveg elválasztásaként még egy vonal látható. C-kulcsot használ, de custost nem. A punctumok segédvonalas, cseppszerű megformálása. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 16 mm (2 szövegsornyi). Magyar Királyság peremterületéről, felvidéki vagy erdélyi (ld. még Szendrei 1981, F 354).

Őrzőirat: MNL OL E 159 Magyar Kamara archivuma, Regesta decimarum 222. doboz, Ungvariensis 1571–1572. 1572/1. *Regestum super decimam Agnellorum comitatus Ungh anni 1572. exactam per Ioannem Szerdahely de Cassa et Marthinum Litteratum de Munkacz a 23. Maii usque ad 2. Junii*: 121 lap, papír kézirat, restaurálva. – A töredéken: 1. Régi jelzet: No. 3 (f. 1r alsó margó); 2. Íráspróba: *Omne Regnum in se divisum reformabitur.*; 3 A levéltár alig olvasható tulajdonosi pecsétje: *Országos Levéltár E szekció*. A töredék 1986-ban került át a Q szekcióba.

Eredet – használat: A kódex a Magyar Királyság peremterületéről, Felvidéken vagy Erdélyben íródhatott (vö. notáció), és itt is használták fel a kötőanyagként (vö. őrzőirat).

MISSALE NOTATUM cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE. Feria III et IV post Dominicam Iudica, Dominica Palmarum

f. 1r–v Feria III post Dominicam Iudica Off. [Sperent in te omnes ... nomen] *tuum Domine quoniam non derelinquis ...; Secr. Hostias tibi Domine offerimus ...; Comm. Redime me Deus Israhel ...; Compl. Da nobis quesumus omnipotens Deus ut que divina sunt ...; Super populum. Da nobis quesumus Domine perseverantem ... – Feria IV Intr. Liberator meus de gentibus ...; Or. Sanctificato hoc ieiunio ...; Lect. Locutus est Dominus ad Moysen dicens: Ego Dominus Deus vester ... (Lv 19,11–19); Gr. Exaltabo te Domine quoniam ...; V. Domine Deus meus clamavi ...; Ev. Facta sunt Encenia in Iherosolimis ... (Io 10,22–38); Off. Eripe me de inimicis ...; Secr. Annue nobis misericors Deus ut hostias placacionis ...; Comm. Lavabo inter innocentes ...; Compl. [Celestis doni benedictione ...].*

Két levélpár hiányzik.

f. 2r–v Dominica Palmarum ad missam Intr. [Domine ne longe facias auxilium tuum ...; Ps. (a lap alján kiegészítő sorban, a betoldás vörös kettőskereszttel megjelölve:) *Deus Deus meus respice ... me derelinquisti* (folytatva kurzív írással, notáció nélkül:) *longe a salute*

mea.; Or. *Omnipotens sempiterna Deus qui humano generi ...; Lect. Hoc sentite in vobis ... (Phil 2,5–11); Gr. Tenuisti manum dexteram meam ...; V. Quam bonus Israel ...; Tr. Deus Deus meus respice in me ...; VV Longe a salute mea verba ...; Deus meus clamabo per diem ...; Tu autem in sancto habitas ...; In te speraverunt patres nostri ...; Ad te clamaverunt ...; Ego autem sum vermis ...; Omnes qui videbant me aspernabantur me ...; Speravit in Domino eripiat eum ...; Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me ...; Libera me de ore leonis ...; Qui timetis Dominum laudate eum ...; Annunciabitur Domino generacio ventura ...; Populo qui nascetur ...; Passio Domini nostri Iesu Christi secundum Matheum. Scitis quod post biduum ... Et exinde querebat [opportunitatem ...] (Mt 26,2–16[16–66]).*

Fragm. Lat. Q 406-22.

ANTIPHONALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE

15. század – 1 levélpár

Közepesen vastag, sarkain, és a f. 2 külső szélén levágott (szöveg-hiány), szakadozott, foltos pergamen levélpár, melynek két levele között két további levélpár hiányzik: 372×498 mm. – Egyhasábos írástükör: 262×227 mm, az írástükör vörös dupla vonallal kijelölve, 7 szöveg- és kottasor. – 15. századi gótikus könyvírás. – Kék és vörös iniciálék, fekete fraktúr iniciálék vörös vonallal és fekete tollrajzdíszítéssel, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák. – Metzigót notáció négy vörös vonalon. Szabályos, de kissé jobbra dőlő rombusz a szillabikus alapjellel, illetve a három punctumból építkező, jobbra dőlő climacus a magyarországi felvidéki notációra jellemző. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 38 mm. (ld. még Szendrei 1981, F 355).

Őrzőirat: MNL OL E 156 Fasc. 45 No. 29 Magyar Kamara archivuma, U et C. *Urbarium proventuum archiepiscopaliū arcis Ujvar per Dominum Ladislaum Kubinii Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Camerae Hungariae Consiliarium et Gallum Bakitsch eiusdem Maiestatis Caesareae Camerae Hungariae notarium anno 1587 mense Aprili conscriptum*: 195 lap, papír kézirat, restaurálva. – A töredéken: 1. Utalás az őrzőíratra és a régi, illetve jelenlegi jelzetére: *Fasciculus 2, Urbarium Arcis Ujvar 1587; Numero primo, No. 6.; Fasc. 45. no. 29. (f. 1r); 2. A levéltár tulajdonosi pecsétje: Országos Levéltár E szekció; 3. Számjegye: 298 (f. 2r alsó margó). A töredék 1986-ban került át a Q szekcióba.*

Eredet – használat: A kódex a Magyar Királyság területén, a Felvidéken keletkezhetett. (vö. notáció), és itt is használták fel kötőanyagként (vö. őrzőirat).

ANTIPHONALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE. Nativitas Beatae Mariae Virginis, Exaltatio sanctae Crucis, Mathaei apostoli

f. 1r–v Nativitas Mariae ad Laudes A. 2. [Nativitas est hodie ... cuius vita] *inclita cunctas ...; A. 3. Regali ex progenie ...; A. 4. Corde et animo ...; A. 5. Cum iucunditate ...; H. Quem terra pontus (AH 50,86–87); Vers. Audi filia; Bn A. Nativitatem hodiernam perpetue*

...; *In Vesp. II H. Ave maris* (AH 51,140); *Vers. Specie tua*; *R. Ad nutum*; *V. Ut vitium*; *A. Nativitas*; *Ps. Dixit Dominus*; *Mg A. Quando nata est* ...

Két levélpár hiányzik.

f. 2r–v (szöveghiány) *Exaltatio s. Crucis ad Vesp. II R. [Crux Christi qui salvandis ...]; VV O lignum preciosum et ad[mirabile] signum; Gloria Pa[tri et fili]o et Spiritui Sancto; Mg A. O crux [splendidi]or ... – De s. Matheo evangelista ad Vesp. Mg A. [Consp]icit in celis ... Mathei Christo dul[cisonas ...].*

Fragm. Lat. Q 406-23.

ANTIPHONALE STRIGONIENSE

14. század – 3 levél

Szélein levágott, szakadozott, foltos, enyhén kopott, restaurált és kiegészített pergamen levélpár, mérete a restaurált kiegészítés nélkül: 368×530 mm, és egy különálló levél, melynek felső szélén a kottasor részben levágva: 380×305 mm. A pergamen levélpár feltehetően egy senio külső levélpárja, amelynek két levele (f. 1 és f. 3) között helyezkedett el egy ívfűzetten belül az önállóan megmaradt levél (f. 2), illetve a senio többi belső levélpárja. – Egyhasábos írástükör, a f. 1 és 3: 285×218 mm (írástükör magassága a kiegészítő sorokkal együtt +30/40 mm), a f. 2: *283×218 mm (írástükör magassága a kiegészítő sorokkal együtt +57 mm), 12 tintával megvonalmazott kotta- és szövegsor, a kiegészítő sorok: a f. 1. alsó margóján 2 kotta- és 1 szövegsor, a f. 2. alsó margóin 3 kotta- és szövegsor, a f. 3. alsó margóján 7 szövegsor. – 14. századi gótikus könyvírás. – Vörös iniciálék, fekete iniciálék vörös tollrajzdíszítéssel, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák. – Magyar (esztergomi) kurzív notáció tagoló technikával négy vörös vonalon. Custost nem használ. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 25 mm. A kiegészítő sorokban 15. századi kurzív notáció négy fekete vonalon. Custost már használ. A kiegészítő sorok vonalrendszerének magassága: 20 mm. A kódexet az esztergomi érsekség észak-keleti területén készíthették, amelyet alátámaszt a notációban látható cseppszerűen elvékonyodó punctumok és az ünnepek énekrendje. (ld. még Szendrei 1981, F 406).

Őrzőirat: *MNL OL E 156 Fasc. 45 No. 36 Magyar Kamara archivuma, U et C: 109 lap, papír kézirat, restaurálva, urbarium 1554-ből. – A töredéken: 1. Korábbi levéltári jelzet: Fasc. B. N. 53. Urbarium Dominii Ztropko; 2. A jelenlegi levéltári jelzet: Fasc. 45 N. 36. (f. 3v); 3. Lila szögletes tulajdonosi pecsét: M. Kir. Országos Levéltár; Országos Levéltár E szekció (f. 2v széle, f. 3v alsó margó). A töredék 1986-ban került át a Q szekcióba.*

Eredet – használat: A kódex a Magyar Királyság területén, a Szepességben keletkezhetett. (vö. tartalmi leírás, notáció), és itt is használták fel kötőanyagként (vö. őrzőirat).

ANTIPHONALE STRIGONIENSE. Agathae, Benedicti, Annuntiatio Beatae Mariae Virginis, Visitatio Beatae Mariae Virginis

f. 1r–v *Agathe virg. ad Vesp. R. Vidisti Domine; A. Veni electa mea; Mg A. Beata Agates ingressa ...; Invit. I Noct. A. Regem virginum; A. 1. Ingenua sum et expectabilis ...; A. 2. Summa ingenuitas ista est ...; A. 3. Ancilla Christi sum ...; Vers. Specie tua; R. 1. Dum ingrederetur beata Agathes ...; V. Ego autem habeo mamillas ...; R. 2. Vidisti Domine et expectasti ...; V. Propter veritatem et mansuetudinem ...; R. 3. Quis es tu qui venisti ...; V. Nam et ego apostolus ...; II Noct. A. 1. Agathes letissima et gloriantur ibat ...; A. 2. Si ignem adibeas (sic) ...; A. 3. Agatha sancta dixit ...; R. 1. Christus me coronavit ...; V. Vidisti Domine agonem ...; R. 2. Agatha letissima et gloriantur ...; V. Mens mea solidata est ...; R. 3. Ego autem adiuta ...; V. Medicinam carnalem ...; III Noct. A. 1. Nisi diligenter prefeceris corpus meum a carnificibus [attrectari ...].*

A senio belső levélpárjai hiányoznak.

f. 2r–v *Benedicti ad Matut. I Noct. A. 1. [Fuit vir vite vener]abilis gratia Dei ...; A. 2. Ab ipso puericie ...; A. 3. Cum in hac terra ...; R. 1. Fuit vir vite venerabilis ...; V. Despexit igitur ...; R. 2. Beatus Benedictus dum in hac terra ...; V. Relicta domo rebus (sic) ...; R. 3. Beatus Benedictus cum iam ...; V. Recessit igitur scienter ...; II Noct. A. 1. Nursie provincie exortus Rome ...; A. 2. Relicta domo rebusque ...; A. 3. Hic itaque cum iam ...; R. 1. Predicta nutrix illius ad purgandum ...; V. Nutricis (sic) in auxilium ...; R. 2. Frater Maure curre ...; V. Benedictus Dei famulus ...; R. 3. Pater sanctus dum intenta (sic) ...; V. Factum est autem et reverentissimum (sic) ...; III Noct. A. 1. Predicta nutrix illius ...; A. 2. Nutricis (sic) in auxilium grande fecit miraculum (A következő levélen folytatódik).*

f. 3r–v *primum in partes ...; A. 3. Cum in heremum pergeret ...; R. 1. Domine non aspicias ...; V. Et regrediente anima ...; R. 2. Ante sextum vero exitus ...; V. Cumque per dies singulos ...; R. 3. Preciosus confessor Domini ...; VV Viam namque ...; Gloria Patri et Filio ...; Laudes A. 1. Non aspicias peccata ...; A. 2. Oravit sanctus Benedictus ...; A. 3. Vix obtinui apud Deum ...; A. 4. In tempesta noctis cum cuncta ...; A. 5. Sanctimonialis autem femina ...; Bn A. Hodie sanctus Benedictus ...; Mg A. Similabo (Hesbert 4952); Oremus; Pss Laudate; Domine non; Dixit Dominus. – In Annunciazione Beate Marie ad I Vesp. A. Gabriel angelus; Mg A. Ingressus angelus ad Mariam ...; I Noct. Invit. A. Ave Maria ... tu in mulieribus [et benedictus ...].*

f. 1r–3r az alsó margón lévő kiegészítő sorokban: *Visit. Mariae Matut. A. [Inter turmas] femineas ...; R. [Surgens Maria gravida ... intrav]it domum ...; [...]; ad Laudes A. 1. In Marie virginis utero ...; A. 2. Iubilet Deo omnis terra ...; A. 3. Fecit Dominus potenciam ...; A. 4. Deposuit potentes de sede ...; A. 5. Esurientes implevit ...; Mg. A. [M]agnificet Dominum totum ...; H. (notáció nélkül): In Mariam vite viam matrem ... cum tu sis m[ater medians.] (AH 52,47).*

Fragm. Lat. Q 406-24.

ANTIPHONALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE

15. század első fele – 1 levél

A levél alsó részén levágva, az írás átüt a másik oldalra, enyhén gyűrött, helyenként kopott pergamenfólió: 505×418 mm. – Egyhasábos írástükör: *473×300 mm, megmaradt 12 kotta- és 11 szövegsor.

– Gótikus könyvírás a 15. század első feléből. – Vörös iniciálék, vörös és fekete fraktúr iniciálék fekete tollrajzdíszítéssel, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, vörös sorkitöltő vonalak, rubrikák. – Magyar notáció négy vörös vonalon, a sor végén különleges formájú custos. Magyarországi, felvidéki. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 43 mm. (ld. még Szendrei 1981, F 360).

Örzőirat: MNL OL E 159 Magyar Kamara archivuma, *Regesta decimarum Bereghiensis 1549–1577* 47. doboz: *Regestum frugum, apum et vinorum in comitatu de Beregh decimatorum. Anno 1553*: 136 lap, papír kézirat, restaurálva. – A töredék verzó margóján alig látható utalás az örzőirat címére: *frugum et [...]*; No. 2. A töredék 1986-ban került a Q szekcióba.

Eredet – használat: A Magyar Királyság területén, valószínűleg az észak-keleti részén másolták a kódexet (vö. notáció), és itt is használták fel kötőanyagként (vö. örzőirat).

ANTIPHONALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE. Corpus Christi

f. 1r–v Corpus Christi ad Matut. I Noct. R. 1. [Immolabit hedum ... et edent] *carnes et azimos panes*; V. *Pascha nostrum immolatus est* ...; R. 2. *Comedetis carnes et saturabimini* ...; V. *Non Moyses dedit vobis de celo panem* ...; R. 3. *Respexit Helias ad caput* ...; VV *Si quis manducaverit ex hoc pane* ...; Gloria Patri et Filio ...; II Noct. A. 1. *Memor sit Dominus sacrificii* ...; Ps. *Exaudiat*; A. 2. *Paratur nobis mensa Domini* ...; Ps. *Dominus regit*; A. 3. *In* [voce exultacionis ...]; R. 1. [Panis quem] *ego dabo* ...; V. *Locutus est populus* ...; R. 2. *Cenantibus autem accepit Iesus* ...; V. *Dixerunt viri thabernaculi* (sic) ...; R. 3. *Accepit Iesus calicem* ...; VV *Memoria memor ero* ...; Gloria Patri et Filio ...; III Noct. A. 1. *Introibo ad altare* ...; Ps. *Iudica*; A. 2. *Cibavit nos Dominus ex* [adipe frumenti ...].

Fragm. Lat. Q 406-25.

SEQUENTIALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE

14. század – 1 levél

Közepesen vastag, enyhén kopott, foltos, restaurált pergamenfólió: 432×315 mm. – Kéthasábos írástükör: 330×100+15+100 mm, 17 kotta- és szövegsor. – 14. századi gótikus könyvírás. – Kék és vörös iniciálék, kék és vörös majuszkulák váltakozva, rubrikák. Punktórium nyomai látszódnak. – Magyar notáció négy vörös vonalon custos nélkül. A notáció vonalrendszerének magassága a szövegsorral együtt: 20 mm. (ld. még Szendrei 1981, F 359).

Örzőirat: MNL OL E 159 Magyar Kamara archivuma, *Regesta decimarum Sárosiensis, 1560–1565*, 126. doboz, 1563/4: *Regestum factum super exactionem decime frugum episcopale per me Blasium Kuntz de Bartpha in processu Hannosfalva anno 1563*: 21 lap, papír kézirat, restaurálva. – A töredéken: 1. Utalás az örzőirat évkörére: *im Jar 1563* (f. 1vkét hasábjá között); 2. Tollpróbák (f. 1vkét hasábjá között); 3. Az örzőkönyv készítőjének neve: *Blasii Kwncz*. (f. 1v külső

margó); 4. Alig olvashatóan: *Remissum* (?) No. 22.; 5. Az örzőirat jelzete: 1563/4 (f. 1v alsó margó, 20. század); 6. Tulajdonosi pecsét: *Országos levéltár E szekció* (f. 1v belső margó); 6. Tollpróbák. A töredék 1986-ban került át a Q szekcióba.

Eredet – használat: A kódex a Magyar Királyság területén keletkezett (vö. notáció), és itt is használták fel kötőanyagként (vö. örzőirat).

SEQUENTIALE cuiusdam ECCLESIAE HUNGARICAE. Exaltatio sanctae Crucis, Corpus Christi, Nativitas sancti Iohannis Baptistae

f. 1r–v Exaltatio s. Crucis Sequ. [Laudes crucis attollamus ... quisquis egit talia.] *Ligna legens in Sarepta* ... (AH 54, 188–189) – *De Corpore Christi Sequ. Lauda Syon salvatorem ... Mors est malis vita bona* (javító kéz: *vide paris sumpcionis* ... (AH 50, 584–585) – *De s. Iohanne Baptista Sequ. Sancti baptiste Christi preconis* ... (AH 53, 267) – *De s. Petro apostolo*.

Fragm. Lat. Q 406-26.

MISSALE FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS

15. század – 1 levélpár

Foltos, kopott, szakadozott, helyenként lyukas, felső részén levágott, feltehetően egy senio külső levélpárja: 240×352 mm. – Kéthasábos írástükör: *170×73+13+70 mm, megmaradt 20 tintával megvonalazott sor. – 15. századi gótikus könyvírás. – Kétsoros kék és vörös iniciálék, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák, a f. 2v alsó margón örsző vörös színnel bekarikázva: *tibi*.

Örzőkönyv: Ismeretlen. A töredék az MNL OL P 435 Schneller István gyűjteményéből került át a Q szekcióba 2000-ben. – A töredéken: 1. A f. 1v alsó margóján utalás a címre: *Alexandri Benedikti Practica* (Alexander Benedictus 1460–1526, Padovában sebész, oktatott az egyetemen is); 2. A levéltár tulajdonosi pecsétje: *Országos Levéltár P szekció* (f. 1v alsó margó). Az egykori kötés szélein két-két hasíték a bőrszíjak számára.

Eredet – használat: A kódex keletkezésének és használatának helye nem határozható meg.

MISSALE FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS. Dedicatio ecclesiae, Dedicatio altaris, Conversio sancti Pauli

f. 1r–v Dedicatio ecclesiae Ev. *Egressus Iesus perambulabat Iericho ... quia inde erat transiturus* [et cum venisset ... illum gaud]ens et cum viderent ... (Lc 19,1–4[5–6]7–10); *Credo*; Off. [...]; Secr. [Annue quesumus Domine precibus nostris ... intra templi] *huius cuius anniversarium* ...; Comm. *Domus mea domus oracionis* ...; Ptcomm. *Multiplica quesumus Domine per hec divi[na] (?)* ... – Dedicatio altaris Intr. [Dicit Dominus sermones meos] *quos dedi in os tuum* ...; Ps. *Domine exaudi oracionem meam* ...; Or. *Omnipotens sempiternus Deus altare hoc nomini tuo* ...; Lect. *Factum est silencium in celo* [quasi media hora ...] (Apc 8,1).

A senio belső levélpárjai hiányoznak.

f. 2r–v *Conversio s. Pauli* Intr. [Letemur omnes in Domino ... celebrantes quo] *Paulus conversione ... >vel< Scio cui credidi; Or. Deus qui universum mundum ...; >eodem die< Or. Martiris tui Preiecti nos Domine quesumus intervencio ...; Lect. [Saulus adhuc spirans minarum ... con]tigit ut ... Saule frater Dominus misit me Iesus qui apparuit tibi [in via qua veniebas ...] (Act 9,1–17[17–22]).*

Fragm. Lat. Q 406-27.

BREVIARIUM FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS

15. század – 1 levélből 3 töredék

1. Kopott, erősen foltos, megsárgult szakadozott pergamenfólió felső része, az oldalain és az egyik sarkán levágott, közepéből nagy rész ki van vágva: 210×350 mm. 2. Beírt csík (1 szöveg sor). 3. Beíratlan darab. – Kéthasábos írástükör: *180×*85+?+*95 mm, megmaradt 17 tintával megvonalt sor. – 15. századi gótikus könyvírás. – Két kétsoros vörös iniciálé részlet, vörös majuszkula, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, rubrikák.

Őrzőkönyv: MNL OL R 302 9 23/2. No. 1. Rendtörténeti feljegyzések, valamint ismeretlen személy által a kötettel kapcsolatban készített jegyzetek (1673–1692): *Diarium residentiae Societatis Iesu Leuchoviensis coeptum conscribi anno 1673 1^a Februarii primo residentiae superiorae reverendo patre G. Laky ad 1692: 277 lap, latin nyelvű, papír kézirat. Az előzéklapon a Jezsuita Rendház iratainak régi jelzete: P 478. A kötet mellett a kötettel kapcsolatos 22 lap jegyzet. – Posszessor: Az előzéklapon: papír exlibris maradvány: [A' Lőcsei] *Prémio* [nstrát rendű tanítók házi könyvtárából]. – Maku-latúra: 1. Két beíratlan levél, egyiken fekete pecsét: *Országos Levéltár P szekció*; 2. Egy 120×20 mm darabka, amelyen írás áll: *nyedic[...]* *tiense[...]* 533.[...] *dina[...]*; 3. fonál és textildarabok.*

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem határozható meg. Az őrzőkönyv alapján a Magyar Királyság területén, Lőcsén használták fel könyvkötőanyagként a jezsuita rendházban.

BREVIARIUM FRANCO-ROMANUM INCERTI RITUS. Domini-
ca IX et X post Pentecosten

f. 1r–v *Dominica IX post Pentecosten* Lect. IX [... abominabile Domino] *pravum cor et voluntas ... conturbat domum suam* [possidebit ventos ... gloriosus et indigens pane (Prv 11,[?–20]20–29[29–12,9]9) – *Dominica X Cap. Fratres notum vobis facio ...* (I Cor 12,3); *Or. Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime ...; Lect I–VI Verba [Ecclesiastes ... quo laborat sub sole]? Generatio preterit et gener[acio ... possessor]ri nisi quod cernit divi[cias o]culis suis? Dulcis est somnus operanti sive parum sive multum comedat ... sub sole numero dierum vite sue ... potesta[tem ... non inven]iat contra eum homo iusta[s querimonias ...] (Ecl 1,1[1–3]4[4–5,10]10–11;*

5,17–18[18–7,15]15), Lect VII–VIII [Cum appropinquaret Iesus ... nunc] *autem abscondita ...* (Lc 19,[41–42]42); *Omilia beati Gregorii pape [...]* *exterioribus rebus [...]* *debemus ... nunc autem abscon[dita sunt ...]* (Gregorius Magnus: *Homiliae in evangelia*, XXXIX, CC SL 141, 382).

Fragm. Lat. Q 406-28. (egykori 11d)

DONATUS

14. század – 1 levélpár

Szakadozott, erősen foltos, helyenként alig olvasható, kopott levélpár: 215×282 mm, melynek alsó széléhez egy beíratlan pergamencsík van hozzáerősítve, együttes méretük: 300×285 mm. – Egyhasábos írástükör: 155×112 mm, 24 sor. – 14. századi gótikus könyvírás. – Háromsoros vörös V és A iniciálé, fekete majuszkulák vörös megerősítővonallal, vörös paragrafusjelek, az írástükör alatt vörös és fekete három-három függőleges pont díszítés.

Őrzőirat: DL 36394. Kolozsmonostori Konvent, *Protocollum (G minus) 1469–1470*. (Jakó 1990, 154–155.) – A töredéken: 1. A f. 2v-n utalás az őrzőíratra: *M.O.D.L. 36394; 1460; G; 2. Íráspróbák a f. 2v-n (16. század): [Pauper si sitias] tabernam intrare cave* (Walther, *Proverbia*, 20942); *Secreta tui cordis non omnis sciat amicus* (Walther, *Proverbia*, 18402); 3. A f. 1v és 2r írástükre között számítások, írás- és tollpróbák: *Extractus est hoc protocollum per Dionysium Bogdan de Kovaszna, scribam conventualem, anno post partum beatissimae Mariae virginis millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto diebus Ianuarii m. p.; Cui tam in vita quam in morte pes [...]* *auxilium et salvus Dominus Iesus* (f. 1v alsó margó). A fragmentum 1990 őszén került a Q szekcióba.

Eredet – használat: A kódex keletkezési helye nem állapítható meg. Az őrzőirat alapján a kódexet a Magyar Királyság területén, Kolozsmonostoron használták fel az irat bekötésére.

DONATUS: *Ianua cum rudibus*

f. 1r inc.: [... legamini] *legantur* [coniunctivo modo ...]
des.: [... legendus.] *A[udio ... fu]* (alig olvasható, a következő oldalon folytatódik)

f. 1v inc.: *turo audito tu audito ille ...*

des.: ... *audiretur preterito perfecto et plusquam perfecto*.

Egy levél hiányzik.

f. 2r inc.: [... fuit] *et pluraliter fuimus fuitis ...*

des.: ... *et pluraliter volumus voluistis vo[luerunt ...]*.

Ed.: – Macerata, 1645. A₁₃a–₁₆a.

https://archive.org/details/bub_gb_wBA9zUQSOH4C/page/n0 (megtekintve: 2018. október 10.)